

Upītis, Andrejs
Jauna paaudze

Andreja Upiſcha

Jaunà paaudſe

Sabeedriſki-pſichologiſks apzerejums

Rigâ, 1913
„Dūrzeemneeku“ Iſdewums Nr. 45

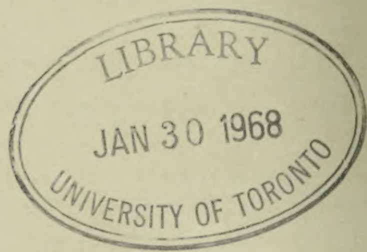
Andreja Upiſcha

Jaunà paaudſe

Sabeedriſki-pſichologiſks apzerejums

Rigâ, 1913
„Dſirzeemneeku" iſdewums Nr. 45

Drukats ſabeedribas „Deena" tipo=litografijâ, Rigâ, Suworowa eelâ Nr. 14.

1.

Kopſch Andreewa Needras ſpredikeem „muhſu wezakai paaudſei" (1904. un 1905. g.) naw ne uſ azumirkli norimuſchees uſbrukumi latweeſchu jaunai paaudſei. Nerunaſim par teem laikrakſteem, kas ir wiſa wezâ, un tâ tad ari wezâs paaudſes aiſſtahwji, kam jaunâs paaudſes gahniſchana ir ſaprotams un nepeezeeſchams ikdeenas darbs. Neapſtahſimees pee kanzelem, kuras dabiſki war atbalſtitees tikai uſ wezuma neſpehka ſaleekteem plezeem, no kurâm ik ſwehtdeenas ſkan lahſti pahr paſauligo zelu gahjejas, beſdeewigâs jaunâs paaudſes galwu. Praktiſka neſaſkana un idejiſkas preteſchkibas ſtarp wezo un jauno paaudſi weenmehr ir paſtahwejuſchas. Pa wehſtures kahpſchleem atpakal pakahpdamees tâs, leelakâ waj maſakâ mehrâ, atrodam ikweenâ laikmetâ un ikkatrâ tautâ. Un pat tur, kur nobeidſas wehſtures iſſinas lauks — teikſim, legendu un mitologiſkas fantaſijas paſaulê, wehl ſaſihmejam to paſchu zilwezes ſchkelſchanos diwejâs dalâs. Wezâs deribas ebreju teikâs to wislabak war redſet. Jau paſakâ par paſcheem pirmajeem zilwekeem dehls apſmej tehwu un tehws winu par to nolahd. Tad nawa ko brihnitees, ja jaunakos laikos, kad ſaimneeziſkâs attihſtibas gaita palikuſi tik ſtrauja un wiſi ſabeedriſkee ſakari lihdſ beidſamajam ſaſtrindſinati, ſtarp tehweem un dehleem noteek tik ſpehjas un aſas ſadurſmes un dſiļa plaiſa weras ſtarp wezo un jauno paaudſi.

Dsila psichologiska plaisa no pascha sahkuma pastahw starp wezo un jauno paaudsi. Dabiska, organiska plaisa; wehlakâ dsihwê atklahti redsamà ir tikai winas logiskais turpinajums, warbuht, ari paplaschinajums un padsilinajums. Wezajai paaudsei peeder pasaule. Wina to ir smalki ismehrojusi, sastigojusi, pa gabalineem saskalditu isdalijusees. Ikweenam stuhrischam ir sawas ihpaschneeks, sawam eekarotam ihpaschumam pilnigi peemehrojees un peeweidojees. Katrs par sewi un wisi kopâ wini, paschustureschanàs instinkta wadiiti, aissargajas kopejas sozialas waras, pasaules eeskatu un morales brunam. Jaunà paaudse ir ta, kurai wehl naw neka, kas wehl neka naw eekarojusi, kas patlaban wehl meklè sawu dalu. Jaunà paaudse ir strauja schalts, kas spehji eeschlahzas nodambetâ, norimuschâ, sewî saguluschâ dihkî, kas eenes tur nepatihkamu kustibu un troksni. Waretu eebilst, ka ne weenmehr jaunà paaudse ir wezàs pretineeze un apdraudetaja, ka reisem abas winas redsamas ari blakus: dehls strahdà tehwa laukâ un tehws preezajas par wina sekmem. Bet tas pa leelum leelakai dalai noteekas tur, kur dehls strahdà **tehwa** laukâ un tehwa rihkeem, kur winsch aisleedsis sewi un sawu dabu un peemehrojas tehwa prasijumeem — kur winsch aisleedsis sewi, atteizees no sawas dabiskàs peederibas, no jaunàs paaudses, un palizis par wezàs peedehkli un kalpu. Tas tàpat praktiskâs, kà ideijiskâs leetâs. Jo pateescham, ta, kas peekahpjas, wiswairak ir jaunà paaudse — wezà lehti neatdod ne pirksta platuma, ja tas naw teeschi winas pascha interesês. Un ja

weetumis schkeetas, itkà abeju paaudschu intereses brihnischki sakristu un saskanetu, tad tapehz, ka weena waj otra waj nu neapsinas sewis, waj ir par glehwu usstahtees par sawàm dabiskàm wajadsibam. Mehs wehlak redsesim, ka taisni schì saskana, schis meers un saderiba uf kompromisa pamata daudsreis ir tas kaitigakais un noschehlojamakais. „Launumam" pasaulê waijaga buht; zihnai starp diwàm paaudsem japastahw joprojam, jo ta galu galâ ir ta pati wispahrejà zihna starp deenu un nakti, starp sauli un seemu. Jaunàs un wezàs paaudses zihna ir tikai tàs paschas kosmiskàs, pretischku elementu zihnas atsewischka noskana. Tai apklustot apstahtos wisa dsihwes attihstiba un tautas un wisa zilweze pamasam slihgtu atpakal barbarismâ un isnihzibâ. Wisi reakzionari un winu kalpi weenâ mutê brehz par jaunàs paaudses „meschonibu", „netizibu", „netikumibu", „nepaklausibu" — par simtu daschadu „grehku". Wezàs paaudses nagos ir wisi kapitali, wisas eestahdes un wisi laikraksti; winai weegli jauno nogahnit un dubleem apmehtat. Jaunà pati neprot un ari wehl nespehj pati atklahtibâ peeteekoschi aisstahwetees. Tà tagadejâ „atklahtibas balsu" juzeklî isdsirdama zauri skana, sawâ buhtibâ pilnigi nepareisa un adschgarna melodija par to, zik launa un samaitata ir tagadejà jaunà paaudse un kahds posts no winas pasaulê nahk. Ir laiks atgahdinat wiseem jaunàs paaudses profesionalajeem un gadijuma nodublotajeem, ka starp wezo un jauno paaudsi ir tàs paschas psichiskàs un sozialàs atteezibas, kas sadsihwê starp reakzionarajàm un progresi=

wajàm lauſchu ſchkiram, winu kulturelàs wehr=tibas ſamehrs ir tahds pats un tahda pati wi=nu ſabeedriſkà noſihme. Dſili pateeſi ir dſej=neeka wahrdi: ja kahds ko labu padarijis, tad tas jaunibâ padarits.

Tà luhkojotees drihſ waram eeraudſit, ka ſo=zialo wehrtibu ſwaru kauſi pahrſweras otradi, nekà lihdſ ſchim bij paraſts. Tomehr ſcho rindu noluhks nebuht nawa nodſeedat ſlawas dſeeſmu jaunai paaudſei. Winas wiſpahrejo ſabeedriſko lomu winai neweens newar ne atnemt, ne no=ſtrihdet, dſihwê paſchâ eemihtoſchee dſineja ſpehki winu neaiſturami ſuhta leelâ wehſturiſkâ uſde=wumâ. Wina pati war tikai waj nu ſapraſt, waj nojauſt, waj pawiſam neſapraſt ſawu uſ=dewumu. Iſpraſt ſabeedriſko nepeezeeſchamibu un drihwibu, ſaſkanot wiſpahrejo peenahkumu un indiwiduelo patwalu — apſinigam tapt, ap=ſinigu dſihwi dſihwot un apſinigi ſawu darbu darit — tas ir tagadejàs dſihwes kategoriſkais praſijums. Zilweks ir ſabeedriſko apſtahklu pro=dukts; bet apſinâ pamodees winſch no ſawas puſes atkal ſpehj ſekmigi weidot tos apſtahklus, kas winu paſchu un wiſu weidojuſchi. Winſch ſpehj ſekmigi weizinat kulturelàs augſchanas prozeſu — paweeglinat jaunà laikmeta radibu mokas. To war ſazit tàpat par atſewiſchku zilweku, kà par ſchkiru un weſelu paaudſi.

Un nu atkal — ja tà luhkojamees uſ lat=weeſchu jauno paaudſi, tad redſam, ka pateeſcham naw daudſ ko eejuhſminatees un ſlawet. Muhſu laikmeta jaunà paaudſe naw ſawâ weetâ un ſa=wâ darbâ. Wina neſaprot ſawu laikmetu un ſawu uſdewumu. Un ja ſapraſtu, tomehr ne=

spehtu ispildit. Wina ir tik negatiwa, wahja un wahrga, kahdu zitos laikmetos lehti nesastaps. Wina pateeschām ir „launa" un „grehziga" — kaut ari zitadā sinā, nekā to eedomajas reakzionaro swehtumu glabataji un winu kalpi. Muhsu eewehrojamā publizista wahrdus atminedamees sazisim: buht meerā ar sawu jauno paaudsi, buht lepneem uf to — mums naw nekahda eemesla. Negatawiba, neskaidriba un pat nihkuliba ir azim redsama. Ta rehgojas pahri reakzionaro awischu blahkeem, ta sadsirdama aif melno kraukļu kora. Mums ir stiprs eemesls ustrauktees, pahrmest un nosodit. Bet wispirms ir peenahkums issinat jaunās paaudses eedsimuscho psichisko mantojumu, apgaismot to sabeedrisko apkahrtni, kurā dsimusi, isauguſi un isweidojusees muhsu laikmeta jaunā paaudse. Tikai konkretu pehtijumu zelā waram nokluht pee skaidribas, zik tur wainigs paschas jaunās paaudses eekschejais glehwums, zik winas weidotaja apkahrtne. Tā waram eeguht droschu mehrauklu sabeedrisko wehrtibu salihdsinajumeem un ihstā weetā un ihstenā gaismā nostahdit jaunās paaudses „wainu". Leekas, tahdam kritiskam apluhkojumam, lai zik nepilnigs winsch ari nebuhtu, tomehr wairak nosihmes jaunās paaudses atbalstischanā, nekā nizinajuma pilneem kleedseeneem waj lirifkas sajuhsmas glahsteem.

2.

Tāpat kā naw wairs „tautas" kā nedalita un nedalama kopuma, tā newaram ari runat par „jauno paaudsi" kā noteiktu, weselu sabeedrisku weenibu. Kaut ari araju tautas diferenzescha=

nàs patlaban wehl tikai paſchâ ſtraujumâ, kaut ari, kà wehlak redſeſim, wiſàm ſchkiram, tà leel- un ſihkpilſonibai kà proletariatam, wehl ſtipra winu kopejàs matronas ſemneezibas pſichologiſka nokrahſa, tomehr ſaimneeziſkais ſtahwoklis un intereſes winas ikdeenas attahlina weenu no otras, ikdeenas jo ahtraka paleek ari pſichologiſkà noſchkiroſchanàs. Ir jau loti daudſ atſewiſchkas ihpatnejibas paſihmju, ar kuràm weenas ſchkiras jaunà paaudſe atſchkiras no otras. Kapitaliſti un proletariats, ſtrahdneeziba ar ſawu jauno paaudſi weenâ, un pilſoniba ar ſawejo otrâ — tà ari mums ſchis galwenàs kategorijas par ſewi apluhkojamas. Matematiſki noteikts un noſlehgts ſadalijums ir nepeezeeſchams teorijâ, ſabeedriſkâ filoſofijâ. Ja teorijas mehrauklu no rokam neiſlaiſdami, tomehr no filoſofiſkàm abſtrakzijam atejam pee dſihwa zilweka, ja tuwaku eeluhkojamees dſihwa zilweka pſichologijâ, tad pehz nepahrprotamàm paſihmem jauno paaudſi waram ſadalit ari druſku zitadi. Beſ wahrda runas: pilſoniſkà jaunà paaudſe un ſtrahdneeziſkà jaunà paaudſe — tee ir diwi galwenee elementi, pretiſchkee poli. Tomehr leekas pareiſak un iſdewigak apluhkot par ſewi ſemneeziſki-pilſoniſko jauno paaudſi un pilſehtneeziſko, lauku ſtrahdneezibas un pilſehtas jauno paaudſi.

Latweeſchu birgelibas, it ſewiſchki winas awiſchneeku un zitu literariſku apkalpotaju ſchkiras apſina wehl ir loti wahja. Saimneeziſkâ zihnâ un wispahri praktiſkâ darbibâ wina wairak tikai tihri inſtinktiwi turas kopâ. Gan jau nu apm. to paſchu war ſazit par katras zitas

tautas birgelibu, jo ſchķiru ſapratas un apſinas jehdſeens tikai ar ſtrahdneezibas atmodu eenahzis paſaulê. Bet latweeſchu birgelibas puſſemneeziſkee ideologi wiſeem ſpehkeem zenſchas apkarot ſchķiras apſinas iſplatiſchanos un eeſaknoſchanos, muhſcham murgodami par „kopigu tautas leetu“ un „wiskopas kulturu“. Tautiſki reakzionarâs un tautiſki liberalâs awiſes tad ari „kopigi“ gahna „wiskopas“ jauno paaudſi. Un ja ari naidu beeſchi iſrahditu jauſma par jaunâs paaudſes nowehrſchanos no wezâm tradizijam, t. i. nowehrſchanâs no ſabeedriſki ſajauktâs maſas uſ noſkaidroſchanâs un ſchķiras apſinas zela, tad atklahti paſazits tas teek wiſai reti. Galejee reakzionari, kâ jau wiſur, ari te ſamehrâ walſirdigaki. Rembenâ liberalâ birgeliba allaſch ſchlupſt wispahrejas, nenoſihmigas fraſes. Bet iſnahk jau tihrâ reebſchana un ſihleſchana, ja gauſchas un prahto par jauno paaudſi wispahri, bet neſaredſ tur daſchadi iſraduſchos un daſchadi weidotus elementus, kas nebuht naw weenos ſwaros ſwerami un pahr weenu kahrti metami — ja neſabala jauno paaudſi ſabeedriſko ſchķiru un noſchķiru kategorijâs un neapluhko katru no winas ſchķiras ihpatnejâ weedokla.

Wiſas ſchķiras ir iſauguſchas no weenas ſaimneeziſki-ſabeedriſkas ſaknes; wiſu noſchķiru jaunâ paaudſe ir iſdſimuſi un iſauguſi no wezâs. Mehs newaram ſpreeſt par jaunu, nenozeetejuſchu atwaſi, winas tagadejâm un nahkamâm ihpaſchibam, ja nepaſihſtam zelmu, no kura wina iſaug. Labaki ſakot, dabâ un dſihwê ikweens augſchejais poſms organiſki iſaug no ſemakâ,

augſchejais ir ſemakà turpinajums un turpmakais weidojums, tahlakais ir tuwakà peepildijums. Jaunakais, no wezà ſchķirts, weens par ſewi pateeſcham war iſliktees noſlehpumains un neiſprotams, nolahdams waj peeluhdſams. Tur tad weeta tikai azumirkla ſajuhtam, ſajuhſmai waj ſaſchutumam, bet ne reali pamatoteem, ſakarigâ, logiſkâ pahrdomâ dabuteem ſlehdſeeneem. Mehs newaram runat par jauno paaudſi, wispirms nerunajuſchi par wezo, newaram wehrtet jaunàs paaudſes zenteenus un rakſturot winas pſichiku, neiſpaſinuſchi wezo. Tà jautajums par jauno paaudſi ir tikai wispahrejà jautajuma pehdejà dala. Par jauno paaudſi runajot wispirms jarunà par wezo.

Dſihwê naw nekahdu neiſſkaidrojamu, peepeſchu lehzeenu. Ja tagadejà jaunà paaudſe neleekas kà wezàs turpinajums un peepildijums, ja ta daudſ reiſchu leekas pawiſam atſchķehluſees, uſ ſawa zela nogreeſuſees, tad tomehr jau cepreekſch waram ſazit, ka tas tikai aiſ tàm paſchàm pſichiſkàm ihpaſchibam, kas winai no wezàs mantotas un eeaudſinatas aiſ teem ahrejeem ſabeedriſkeem apſtahkleem, kuru iſradiſchanâ wezà paaudſe ſekmigi lihdſdarbojuſees.

Te, protams, waretu eebilſt, ka ari wezà naw raduſees pati no ſewis, bet tàpat iſauguſi no ſawas preekſchgahjejas, ka tapehz wina naw atbildiga par to, ko ſpehjuſi un ſneeguſi jaunajai. Pa biologiſko kehdi atpakal ejot mums buhtu janonahk pee Adama, ja gribetum atraſt „wiſa launuma“ ſakni. Bet ta buhtu ta pati miſtiſka un religiſki=moraliſka mekleſchana, kas nowed tihrâ tukſchumâ. Ta buhtu ta pati wezà mekleſchana,

kur atradums rokâ, pirms kà ſolis wehl ſperts, kur atbilde jau pirms jautajuma ſinama. Saprotama leeta, ka ari wezà paaudſe tàpat ir ſinamu ſadſihwes apſtahklu produkts, ka winas apſinu, wiſu winas buhtibu tàpat noſaka ſaimneeziſki=ſabeedriſkà dſihwe — ka par ſaweem darbeem wina tikai maſâ mehrâ moraliſki atbildiga. Bet mehs jau ſche ari nemaſ negribam wezo paaudſi teeſat. Gribam tikai wezàs paaudſes teeſneſcheem rahdit, ka wini gluſchi welti lamà un gahna jauno paaudſi un aklâ paſchapſinâ ſit pee ſawàm kruhtim. Ja, kà ſazijàm, naw eemeſla buht meerâ ar ſawu jauno paaudſi, tad lai wispirms un galwenâ kahrtâ lamà tos, kas winu tahdu iſradijuſchi. Bet laiks ir atmeſt naiwàs ideáliſtiſkàs eedomas, ka zilweks pats no ſewis war wiſu eegribet, waret un ſpeht. Bet ja to, tad jaatmet ari wiſa lihdſſchinejà taktika. Ko tad wairs palihdſ weſelu tintes juhru iſpluhdinat pahr jaunàs paaudſes galwu, ko lihdſ no wiſàm kanzelem ſoditees un ar pahtaru grahmatu apkahrt lehkat? Ko lihdſ juhru rihkſtem kult waj wulkanam dſeedat un luhgtees?

Bet — eeſim pee ſawa darba.

3.

Sawu apluhkojumu ſahkſim ar maſgruntneeziſki=pilſoniſko — ziteem wahrdeem, ar lauku ſaimneeku un ſaimneekeem tuwo wezo un jauno paaudſi. Ir nenoſtrihdami eemeſli lauku gruntneezibu ſchahdos jautajumos likt pirmâ weetâ. Lai ari atſihſtam wiſpahrejo ſabeedriſko noſchkirſchanos diwâs pamata formazijâs, kapitaliſtiſkajâ un proletariſkajâ, lai ari maſgrunt=

neeziba pehz sawas dabas ir tikai wispahrejàs kapitalistiskàs saimneezibas atsare, tomehr latweeschu sabeedriskajâ un garigajâ dsihwê schi atsare ir nesalihdsinami swarigaka un eewehrojamaka kà daschâ zitâ tautâ. To war sazit, nemas nebaidotees, ka muhs peeskaitis tautibneekeem waj „jaunnazionalisteem", kas domà, ka latweeschi ir un paliks tipiska semneeku tauta. Mehs sakam: latweeschu dsihwes attihstiba eet to paschu wispahrejo kapitalisazijas un proletarisazijas zelu, warbuht, wehl ahtrak kà daschâ zitâ tautâ winâ noteek sinamais sakuschanas un pahrdalischanàs prozess, bet schimbrihscham tas tomehr wehl tikai sahkumâ. Latwijas pilsehtu ruhpneezibas zentri samehrâ ir deesgan plaschi un ikdeenas plehschas plaschaki, winu saimneeziskà wara wispahr sajuhtama, bet naw wehl tik ilga, lai tautas plaschakajeem slahneem isweidojusees raksturigi pilsehtneeziska psichologija. Masgruntneeki lihds schim ir bijuschi un patlaban wehl ir latweeschu saimneeziskàs un garigàs dsihwes zentrâ; semneeziskais „sawa=kaktina" gars wehl lidinas pahr wisàm schkiram un winu zenteeneem.

Nekad wehl latweeschu masgruntneeziba naw stahwejusi tik augstu, kà tagad. Samehrâ ihsâ laizinâ wina sasneegusi milsigi daudf. Leekas, latweeschu masgruntneezibas progresam diwi galwenee zehloni: Latwijas isdewigais geografiskais stahwoklis ir pee juhras ar is= un eewedu tirdsneezibai noderigàm ostam, un latweeschu semneeka pascha, spaidu un pahtagas isaudseta un noruhdita daba. Gadus trihsdesmit peezus atpakal tautas dseesmineekam bij skumji jano=

puhschas: Kad atnahks latweescheem tee laiki, ko zitas tautas tagad redf! Droschi ween schee ilgotee „laiki" wina fantasijâ nerahdijàs pus tik jauki, kahdos latweeschu masgruntneeziba tagad pateesi dsihwo. Latweeschu masgruntneekam ir ismaksatas mahjas — un ja wehl naw ismaksatas, tad tikai tapehz, ka winsch pa otram lahgam ir lizis pahrmehrit un pahrwehrtet sawu semi un par jaunu aisnehmees no kreditbeedribas, lai tiktu pee kapitala, ar ko razioneli eekahrtot laukus un plawas, ar ko usjzelt muhra kuhtis pehz jaunakàm prasibam, ar ko nopirktees suta kulmaschinu — un tà tahlak. Kam bij leelaks parads, tee to pasteidsa pahrwest us krona semneeku banku, un tur tee kahrtejee prozenti naw gruhti nomaksajami. Pehz neilgas krihses, no 905. gada sahkot, latweeschu masgruntneeziba ir milsu soleem gahjusi us augschu. Labaka laika, kà patlaban pahrdsihwojamais, newar wehletees, labiba paaug, eemehslotee lauki wairak pazeesch laika neisdewibas un ar daschàm, peem. krusu, pati daba wairs newar isbeedet latweeschu masgruntneeku: sawastarpejâ beedribâ apdroschinajees, „Sawa kaktina, sawa stuhrischa" Selmenis nu rokas bersedams un wipsnadams staigà pa eschmalu un noskatas, kà krusa apkuhlà rudsus un eekapà linus. Labiba maksà peeteekoschi. Lini maksà labi — linsehklas loti labi. Un peena produkti — tee zelas ar katru deenu. Kas dsihwo attahlak no dselszeleem, tee rascho sweestu, brauz ar zuhkam us pilsehtu waj nodibina kopmoderneezibas. Stazijas apkaimeeschi wisu nosuhta saldâ peenâ us pilsehtu. Widejs latweeschu masgruntneeks

pahrdofchanai rascho deenâ apmehram 40 stopus peena; à 6 kap. — istaisa gadâ, apm., 9000 rubkus. Tas no peena ween. Wideju gowi tagad pahrdod par 60 rubleem, wehrsi par 90. Sirgam no piln' waj pusasinu kehwes un riterschaftes ehrsela wajag tikai kahdâ isstahdê dabut medalu — tad sem 200—300 to nepirks. Wis-pahrejais dsihwes mehrs tagad ir leeliski zehlees. Starp zitu laudis stipri kriht us „kahrumeem". Lai tur kahda seewina — saws eewahrijuma podinsch katrai glabajas plauktâ, katra swehtdee-nam wahris kihseli waj kaut kahdu kompotu: beidsamo ahboltinu, beidsamo jahnogu stopu tagad masgruntneeks war pahrdot. Un ko us weetas newar pahrdot, to transportè us pilsehtu. Wahrdu sakot, masgruntneeka eenehmumi tagad ir leeli, loti leeli. Ja, peekrihtam: ari isde-wumi ir leeli. Kalpu algas ir stipri zehluschàs un zelas wehl weenmehr. Saimes usturs ir palizis nesalihdsinami labaks, kà agrak. Darba laiks ihsaks un pats darbs weeglaks. Lauksaim-neezibâ nepeezeeschamee produkti, peem. malka u. z. dahrgaki — wiss tas masgruntneekam, bes schaubam, rakstams isdewumu un saudejumu strihpâ. Un tomehr, ir nepahrprotami redsams, ka ar wisu to masgruntneezibas tihrà pelna ir prahwa. Ir atnahkuschi tee laiki, par kureem tautas dseesmineeks sapnoja trihsdesmit peezus gadus atpakal. Kad atnahks dascham labai zitai tautai tee laiki, ko latweeschu masgruntneeziba tagad reds?

Noteikteem skaitleem apsihmet latweeschu mas-gruntneeka tihro pelnu mums naw eespehjams. Un pats winsch mums to neteiks, un ja teiks, tad

tizet winam newar: winsch ir wiltigs un loti slehpj sawu rehkinu grahmatu. Bet wisas sihmes rahda, ka pelna winsch loti dauds. Ar tihru sem' un lopkopibu ween tagad wairs nesin waj puse latweeschu saimneeku nodarbojas. Ne=riskanti, bet eenesigi blakus usnehmumi redsami ik us sola. Par suta kulmaschinam nemas naw ko runat, to, zaurmehrâ, buhs 5—6 ikkatrâ pagastâ. Bet lai „dampis" seemu welti neruhs, masgruntneeks nopehrkas sahgu gateri — brauz „pa muischam" sahgedams; Kreewijâ meschi uhdens zelu tuwumâ ir issirsti, attahlakos koki apstrahdajami turpat us weetas — „dampa" ihpaschneeks lihgst ar schihdu un pa seemu brauz kaut kur us Witebskas, Pleskawas waj Nowgo=rodas gubernu pelnâ. Zits raujas kâ wehjsud=malneeks; zits uszel uhdens dsirnawas, eerihko wilnas kahrstuwes, wehrptuwi, krahsotawu un weltuwi. Zits eerihko aku roru, drenaschu trubinu, zementdakstinu un keegelu fabriku; zits nomà muischas kalku zeplus waj eseru. Un kas wairak newar, tas, masakais, atwer auglu wihna baritawu waj materialboditi leelzela malâ, kur, protams, bada laikos ari pa sarkangalwitei war dabut. Neweens tatschu negribès noſtrihdet, ka wiseem tahdeem usſahkumeem bij wajadsigs eepreeksch sakraht neleelu kapitalinu. Tikai kapitals audsè kapitalu — sinams, ari apſweediga daba un ismaniga roka. Tad tahlak. Noskatatees, kahdus sirgus tagad brauz latweeschu masgrunt=neeki! Pawaizajatees lauku schuwejàm, ar kah=dàm „dekoltè", „schpizem" un „einsezem" saim=neezem schuj sihda bluhses un samta kleites pehz „Faworit'a", Modenwelt'a", „Paris. Chik'a" u.

z. albumeem! Paprasat, zik ir saimneeku, kam meita neeet gimnasijâ un dehls realskolâ. Un paluhkojat, kà ehd latweeschu masgruntneeks — protams, ne tad, kad winsch ais patriarchalas paraschas waj, labak sakot, ais gudra aprehkina peesehstas pee kalpu galda, bet kad paleek sawâ nodabâ. Parehkinat, par zik desmittuhkstoscheem ir sazehluschàs krogu nomas pehdejos peezos se-schos gados. Saskaitat, zik semkopibas beedribu naw sadibinats, zik lepnu beedribas namu sazelts Latwijâ, zik lehtu inflanteeschu sawerwets, zik wisadu instruktoru, lektoru, usraugu u. t. t. tagad nestrahdà masgruntneezibas atihstibas un pazel-schanas labâ — ja, zik tuhkstoschus pat kronis neismaksà masgruntneezibas pabalsteem!

Nè — mehs nedomajam, ka latweeschu mas-gruntneeziba dsihwo Leijputrijâ; ar winas behdam turpmak peeteekoschi eepasihsimees. Bet tee ir geki, waj zitus tura par gekeem, kas tagad deen-deenâ kleeds par masgruntneezibas krihsi un gruhtajeem laikeem.

4.

Wiswairak kleeds masgruntneeki paschi. Bet tas, weenkahrt, ais paraschas: naw bijis tahda laika, kad saimneeki naw suhdsejuschees par gruhteem laikeem, semàm produktu zenam un augstàm gahjeju algam. Un, otrkahrt, ais poli-tikas: wineem jamehgina eestahstit gahjejeem, ka saimneekam tàpat gruhti — ko, tàpat! wehl gruhtak nekà kalpam. Kalpam naw nekahda behda — padara sawu darbu, saņem algu un dsihwo. Bet saimneekam — un tà tahlak. Pat

awischu korespondenzes beeschi pausch to nesamakfajamo joku, ka kalpam daudf apskauschamaka dsihwe, nekà faimneekam. Ja tà, tad tatschu ihfs un ahtrs zelsch: lai wini mainas. Bet pasakat to latweeschu masgruntneekam — winsch domàs, ka juhs winu isjokojat, waj ari stipri noskaitisees. Paraschas, politika un wahrdi paleek par sewi. Un par sewi fakts, ka latweeschu masgruntneeks tagad war dsihwot, labi dsihwot.

Jasaka pateesiba: ahrejee apstahkli ween masgruntneeku nebuhtu pazehluschi. Winsch pats wiseem spehkeem un lihdsekleem ir strahdajis sawa kaktina, sawa stuhrischa nodroschinaschanai un iskopschanai. Ja neskatamees no kahda augstaka, salihdsinoschas sabeedriskas un kulturelas wehrtibas redses punkta, bet no tihri praktisku panahkumu stahwokla, tad latweeschu masgruntneeks jasauz par sihksti isturigu, energisku un spehjigu zilweku. Tomehr, lai labak waretu pahrskatit latweeschu masgruntneezibas progresu un ispraſt masgruntneeka psichologiju wisâ winas daschadibâ, apluhkosim par sewi atsewischkas galwenàs noschkiras masgruntneeku wezajâ paaudsê. Protams — tikai scho noschkiru apweida galwenàs linijas mehginasim ustwert.

Masgruntneezibas tagadejàs wezàs paaudses wispahrejà rakſturigà ihpaschiba ir ta, ka pasihstamais patriarchalais faimneektehws no Kausdsischu un Apsischu Jehkaba stahsteem un Blaumana lugam wairs nespehlè itin nekahdu lomu. Winsch ir sajutis, ka wina laiks pagalam un ar sawu pahtaru grahmatu nosehdees kaktâ. Tagad saimneeko wina wezakais dehls, pusmuhscha zilweks, jaunà laika prasibam peemehrojees skaidra

praktiska prahta zilweks, razionalists, ateists zaur un zauri. Un ja winsch wehl atteeksmēs pret saimi kur mehgina sawilkt kahdu aistaupijuschos, atslahbuschu patriarchalu pakulsaiti, tad pats pee sewis smihn par scho neekoschanos un klusibâ pahrdomà, kà labak nostiprinat sawu realo, prak-tisko waru un kà wairak teeschà profita issist. Latweeschu maśgruntneeks ir materialists wahrda teeschakajâ nosihmē; wisas garigàs leetas un ee-stahdijumi, to starpâ basniza, winam tikai pee-dehklis saimneezisku praksei. Winsch turas pee wezeem eestahdijumeem, aisstahw tos un ziteem eeteiz tapehz, ka tee aisstahw winu un wina dsih-wes interesses. Tapehz winsch, peem., tik loti mihl tautiskus mahzitajus, kas paschi ir saimnee-ki, lauk- un lopkopji, kas par tihro dogmu tikpat kà nemaś nerunà, bet toteeś wairak peemehru nem „no dsihwes", no stahdu un kustonu walsts. Lat-weeschu maśgruntneeka religija ir tiktahl raziona-liseta, ka religijas tur wairs nawa nemaś; tur ir tikai tee paschi romantiseti, labak sakot, latwiski poetiseti sawa kaktina surogati. Bet par to sche wairak runat naw weetas.

Latweeschu maśgruntneezibas labako, preekschgahjeju, dalu represente ideals praktika tips. Saws kaktinsch wina dsihwē ir deews un waldineeks; tikai zaur to wiss un winsch pats dabú kahdu nekahdu nosihmi. Mahjas winsch waj nu ar parahdeem mantojis no tehwa, waj pats padahrgi eepirzis, bet nu jau ismaksajis. Bet kà winsch tàs maksajis! Wispirms — winsch tahlu un ilgi meklejis seewu, kurai buhtu nauda ar ko lihdsmantineekeem dalas ismaksat. Dro-schi ween winsch pahrdsihwojis weselu tragediju

ar swefcho, no zitureenes eewesto feeweescha zil=
weku. Seewas tehws un mahte no tahleenes
braukuschi meerinat, mahzitajam ir bijis jaeejau=
zas. Kahdu laizinu faimneeks, warbuht, pat
schuhposchanai nodewees. Bet sawa kaktina spehks
winu tomehr galu galâ ir speedis sakost sobus,
noslahpet un aismirst, strahdat tik, kopt un wahkt.
Par diweem winsch ir strahdajis, ar naidu un ar
labu dsinis sawu seewu un gahjejus, wisu ismeh=
ginajis un beidsot uswarejis.

Schim idealtipam blakus redsams zits, druf=
ku jaunaks — tà pusmuhschâ. Tas mantojis
pilnigi ismaksatas un eekoptas mahjas. Tehwa
waldischanas laikâ winsch ir dsihts kaunak kà
kalps, patriarchalàs waras swehtibu pilnam is=
baudijis us muguras. Naw brihnums, ka no
dsihtà peepeschi par dsineju tizis, winsch kriht ma=
sâ skurbulî. Winsch dsihwo. Pahrak leels tra=
kulis winsch nawa, newar buht: winam seewa
turpat no pagasta swarigakajàm dsimtam, winam
dauds eewehrojamu radu — winam paaugufchi
behrni widus skolâs — winsch kaunas un rau=
jas. Bet walas winam deesgan, jo atstrahdajees
winsch pahrpilnam tehwa laikos. Krogam garam
winsch neeet; winsch eedseras, reisem peedseras,
un kad brauz us Rigu pehz peena naudas un ja
faimneezes naw lihds, tad neparedsetâs un ne=
atleekamâs darischanâs paleek ari pa nakti un tik
otrâ wakarâ, pret seewu aplam laipns un weh=
ligs pahrrodas mahjâs un atwed bagatigas dah=
wanas. Kahds peezdesmitneeks naudas winam
masak tapehz, ka par apsuhtito kukmaschinu posch=
kinas eepreeksch bij jasamaksà — waj tamlihds.

Tas peeder pee teem maſgruntneekeem, kuri eedſer, bet dſihwo. Bet deeſgan daudſ ir to, kuri dſer tà, ka brihnums, kà wini wehl dſihwo. Mahjas iſmakſatas tehwa laikâ, bet tomehr wini brauz nokankarojuſcheem ſirgeem un reiſem tikai ar trim riteneem pahrrodas mahjâs. Wiſâs kaſês wineem parahdi, muhſcham wini meklè galwineekus un galwo paſchi. Kam gadijuſees peelahwiga ſeewa, tas ſadſihwo labi. Bet kam aſaka un nepazeetigaka, kas nem launâ, kad wihrs knakſtas ar mahju meitam, waj pa meeſtinu uſdſihwo tà, ka wiſi kaimini ſkreen ſtahſtit — tam mahjâs paſtahwigi ſkandals, tas lamajas, reiſem kaujas, reiſem ſkreen kahrtees. Mahjas tahdam plok ar katru gadu un paleek lihkàm muguram. Nelihdſ neko, ja ari ſeewas tehws un mahte pahrnahk klahtdſihwot un mehgina glahbt ſlihkſtoſcho ſaimneezibu. Radu un paſinu ſtarpâ daudſ behdajas, gudro un luhdſ deewu. Beigas laikâ gan ſahk iſmehginat ari awiſês iſreklametos pretdſerſchanas pulwerus; bet waj tee ko lihdſ, tas azumirklî wehl naw noſakams. Eenahkumi ari nolaiſtâ ſaimneezibâ tomehr ir deeſgan prahwi; ja kahdreiſ neteek zauri — krahj-aiſdewu kaſes wiſur pee rokas. Tà tik drihſ iſputet newar. Tomehr — tee ir tee maſgruntneeki, uſ kuru mahjam wiſi turigakee pag. rentneeki un pusgraudneeki knaiba nagus. Ir tahdi, pahrtikuſchi maſgruntneeki, kuri gadeem graſas mahjas pahrdot, tadehl ka ſkolotee behrni negrib nodarbotees wezaku amatâ; tee wiswairak gauſchas par jauno paſauli. Ziti ir apprezejuſchi wezas atraitnes ar mahjam; no kaut kahdeem amatneekeem par ſaimneekeem tikuſchi, tee dſihwo ſamehrâ labi, tikai nebeidſ

ſchehlotees par neiſglihtotàm ſeewam un ihſti apſinigi paleek tikai tas, kas mahjas uſ winu wahrda norakſtitas. No teem tagad rekrutejas tee prahtigakee pagaſta amata wihri un beedribu darbineeki. Wehl ziti apprezejuſchi ſmukas un iſglihtotas ſeewas; teem bij jamahzas paſcheem gowis ſlaukt un ar jauneem lopineem andeletees. Tee ſtarp maſgruntneekeem no ahrpuſes tee ſchwihtigakee, ſalumballê neſà baltas weſtes, ſelta laulibas gredſens teem weenmehr uſ pirkſta un pihpè wini tikai zigarus. Wehl ir łoti rakſturiga maſgruntneeku-wezpuiſchu noſchkira, kuri newar prezetees tapehz, ka mahtes wehl dſihwas. Tee allaſch wed ſew „ſaimneezes“ un par winu ſaimneekoſchanu dſird ehrmigas leetas. Tee pa leelakai dałai lehni — ja eedſer, tad ar prahtu. Biljardu ſpehlè, neweena iſrihkojuma nelaiſch garam un danzo wisjaunakàs dejas. Bet tà ka legalu pehznahzeju wineem naw, tad naw ari tik weegli iſſchkirams, kur ihſti winus peeſkaitit: wezajai waj jaunai paaudſei.

5.

Beidſamâ laikâ latweeſchu maſgruntneezibai peeweeſees jauns, wiswiſadâ ſinâ „moderns“ elements. Ikatrâ pagaſtâ 2—3, daſchâ wehl wairak mahju eepirkuſchees pilſehtas un puspilſehtas inteligenti. Starp lauku ſaimneekeem tagad warat ſaſtapt iſbijuſchus, prakſei nederigus adwokatus, muiſch- un meſchkungus, penſionetus widus ſkolu ſkolotajus un tamlihdſigus inwalidus. Deeſgan daudſ mahju peeder ari pilſehtâ dſihwojoſcheem inteligenteem-profeſionaleem — tee tikai pa waſaras brihwlaiku iſbrauz ſalumos. (Ga-

das ari ſtarp lauku ſkolotajeem un ſkrihwereem gruntneeki; it ſewiſchki daudſ wezo penſioneto tautſkolotaju pahreet ſaimneekos un tà muhſcha beigâs aiſſneedſ ſawu dſihwes idealu.) Schì maſgruntneezibas ſmalkakà dala ſtipri atſchkiras no pamata maſas: dſimis un audſis maſgruntneeks wispirms zel plaſchu lopu kuhti — pilſehtneeks dſihwojamo mahju ar ſtikla werandu. Pilſehtneeks wiſas eſchmales apſtahda kokeem, wiſâs pakalnês ſehj un audſè meſchu, rok ſiwju dihki, ſtaigà gumijas leetus mehtelî un ar mahzitaju un baronu ſarunajàs pa wahziſki. Ja tahds kunga=maſgruntneeks ir bagats — kas, blakus minot, gadas wiſai reti — tad winam pagaſtâ leela zeena, winu zenſchas eeluhgt wiſâs godibâs, un ja winſch beedribas iſrihkojumu pagodina ar ſawu klahtbuhtni, tad preekſchneeziba katrâ ſtarpbrihdî winam eet klaht apwaizatees. Bet ja winſch eet nodſeltejuſchâ mehtelî un brauz nodriſkatu ſirgeli, tad familjari pazel preekſch wina zepuri, bet aiſ muguras ſihmigi noſmihn. Pagaſta amatos winſch neeet, wispahri turas noſahnſch, un tas wiſeem ſchkeetas dabiſki un tà tad par ſewi ſaprotams. Tomehr uſ pagaſta dſihwi winam leels eeſpaids: ko winſch ſaka, tas leekas gudrs un paturams, wina iſteizeenus ilgi atſtahſta zits zitam. Winam allaſch peeder iniziatiwe maſgruntneeku organiſazijâs pret ſtrahdneeku „pahrmehribam". Daſchadu ſwarigu ſinu iſplatiſchanâ par „ſarkano" neleetibam, ſlepeneem nodomeem un draudſigo kuſtibu kunga=maſgruntneeks ir loti tſchakls — it ſewiſchki, ja winſch, kà beeſchi gadas, ir polis waj wahzeetis, kuram aiſ katra zelmalas kruhma ſpokojas na-

zionala naida un atreebibas bubulis. Latwee-schu masgruntneezisfàs inteligenzes jaunà paaudse tikai pa brihwlaikeem eerodas tehwa mahjâs us laukeem; ta ir zaur un zauri pilsehtneeziska un tadehł to apluhkosim kopâ ar pahrejo pilsehtneezisko jauno paaudsi.

Muischu rentes saimneeki pa dalai schkirami no gruntneekeem. Wispirms jau tihri praktiskâ sinâ. Tee sawas mahjas nekad newar ismaksat un ikgadejà nomaksu ruhpe wineem stipri leelaka, kà gruntneekeem. Tad — tagadejâ kolonisazijas laikmetâ wini par sawàm weetam nekad newar buht drofchi. Sestajam kontrakta gadam beidsotees wini it sewischki paleek baschigi un nemeerigi; wispahri – schis ir tas nemeerigakais elements masgruntneezibas apkahrtnê, tas ir progresiwo laikrakstu abonetajs un teeschàm masleet „pasarkans“ sawos pasaules uskatos un dsihwes sajuhtâ. Rentneekam dabiski newar buht tàs noswarotàs paschapsinas, ta nomehrotà dsihwes, uskatu un sajuhtu ritma, kas gruntneekam. lai ari dasch̨s labais nedsihwo sliktaki par gruntneeku, sewischki tajos retajos apwidos, kur rentes wehl naw saskruhwetas lihds pehdejam sobam. Rentneeks pa leelum leelakai dalai sawa pascha behrnus strahdina kalpu weetâ un te tad iszelas tee daschadigakee konflikti, par kureem wehlak runasim. Ar wisu to muischas rentneeks tikai weenu soli atstatu no ihstajà gruntneeka; isdewigâ gadijumâ winsch tuhlin eepirks sawu waj zita mahju par dsimtu.

Tad nahk masgruntneeku rentneeki un pusgraudneeki. Ja masgruntneeks eeteek kur par krodsineeku, ja winsch ar „dampi“ un sahgu ga=

teri brauz uſ Kreewiju pelnâ, waj ja winſch weenkahrſchi tiktahlu nodſehrees, ka zitadi wairs newar turetees, tad iſdod mahju uſ rentes waj uſ pusgrauda. Sihkgruntneeku rentneeki un pusgraudneeki laikam ir ſaimneezisķi un pſichologiſki ta peewilzigakâ lauku lauſchu noſchķira. Ta ir zaur un zauri pahrejas noſchķira; wina ſtahw zela juhtîs ſtarp kalpu un kalpotaju, winas dwehſele ſwahrſtas ſtarp ſaimneezisko un proletarisko. Ja leelgruntneeki no ſaweem rentneekeem plehſch weenu ahdu, tad maſgruntneeki no ſawejeem — diwas un trihs. Maſgruntneeka rentneeks un pusgraudneeks newar zitadi dſihwot, kâ tikai pats ſewi un ſawus behrnus iſſtrahdinot un iſdſenot lihdſ beidſamajam. Rentneekam ir eemehrita un eeſwehrta katra pehda ſemes; winam ir kontraktâ noteikumi, ka winſch nedrihkſt nekahdi noplizinat ſemi, ne mahkſligâ zelâ ſawairot ſawus eenahkumus. Winam ir tikai weens lihdſeklis ſadſiht naudu pahrmehrigi augſtâs rentes nomakſai: iſſuhkt, iſſpeeſt beidſamo pileenu ſawa un ſawu behrnu darba ſpehka, pileenu pa pileenam pahrwehrſt wara kapeikâs, kapeiku pee kapeikas kraht un glabat pirmajam oktobrim un pirmajam aprilim. Pusgraudneeks ir wehl wairak aprobeſchots. Lopu ſkaits winam ſihkſihki noteikts — lai leeki nenoehd ſaimneeka ganibas puſi, lai neſog no ſaimneeka ſalmu kaudſes. Wiſadu malkas peeweſchanu, dſirnawbraukſchanu un tamlihdſigu kalpojumu pusgraudneekam ir ar gubu. Uſ katra ſola ſaimneeks winam min uſ papeſcheem un luhkojas, waj tik winſch ko neeeraujj no ſaimneeka dalas, waj winſch nepaplauj no nepahrmehrota un neiſdalita dahbola, waj

nepagrahbj sirgam no sehklas awsu maisa. Un to winsch ari pateescham dara. Winsch rauj, kur war; rahwejs winsch ir un newar zitads buht: winam ir jaapsog sewi un sawi behrni — buhtu brihnums, ja winsch neapsagtu sawu saimneeku. Paputejuscho un slinko, ar pusgraudneekeem saimneekojoscho gruntneeku kardinalais sarunas temats ir pusgraudneeku neleetiba. Fakts ir, ka ar pusgraudneekeem neweens wehl naw ussaimneekojis uf augschu. Mainit pusgraudneekus maina ik gada. No pusgada wini paschi jau sahk mekletees jaunas weetas un Jurgos zelo trim tschetreem pagasteem pahri. Seemu maj-gruntneeku rentneeki un pusgraudneeki ir leelee pelnâs brauzeji. Rentneeku saimneeki majak interesejas par sawu maksataju priwatdsihwi. Bet no pusgraudneeka saimneekam wiss sagaidams ne naudâ, bet graudâ, ne negrosami noteiktâ, skanoschâ wehrtibâ, bet produktos. Pusgraudneeka saimneeks ahrkahrtigi „nem dalibu" wisâ sawa kalpineeka dsihwê. Winsch sina, zik leelu wesumu pusgraudneeks krauj sawam sirgam, zik leelu klehpi salmu padod gowij, zik jehru tam kurai aitai. Rentneeks ar saimneeku-majgruntneeku wehl pa reisei sadser kopigi un saprotas. Bet pusgraudneeks ar sawu saimneeku weenmehr ir uf nascheem. Weens rauga zik waredams noraut, otrs zik eespehjams wairak isspeest. Ihstenibâ majgruntneeka rentneeks un it ihpaschi pusgraudneeks buhtu jaeeskaita ihsteem proletareescheem: nabadsigak, gruhtak, badigak un noschehlojamak neweens uf laukeem nedsihwo, kà tahds rentneeks, pusgraudneeks un wina behrni. Bet — ne ikreis zilweka saimnee=

zifkais stahwoklis nosaka wina apsinu. Jeb, labak sakot, ne ikkatram zilwekam ir sawa stahwokla apsina. Peemehram, tahds masgruntneeka rentneeks waj pusgraudneeks wisu muhschu nodsihwo wisnoschehlojamakà proletareescha kahrtà, bet neapsinas sawa stahwokla. Nekahdas kopeju intereschu waj schkiras apsinas jausmas scheem zilwekeem nawa. Weens pee otra skrandam twerdamees, weens otru atpakalgruhsdami, weens uf otra plezeem parahpdamees — tà wini luhko tikt uf augschu. Mas ir to kas teek — jo kur tad lai teek: semes ir tik maf, uf katru swabadu semes stuhri ir waj zik naudigu tihkotaju un pahrsolitaju. No simta diwdesmit pusgraudneeku nodsihwo muhschu sawà kahrtà, waj isput un paleek par weenkahrscheem kaktineekeem. Bet tas neko nelihds. Schee zilweki ir akli. Mirst paschi badà un mehrdè sawus behrnus, bet no sawa kaktina manijas neteek walà. Muhscham wini kukas ap masgruntneeku durwim un masgruntneezifkà sadsihwes eekahrta bof wineem naw domajama ne eespehjama.

6.

Lauku jaunàs paaudses pirmajâ, noteizoschâ weetâ stahw pagasta pirmo gruntneeku dehli. Te ir sihkumos deesgan daschadigs elements. Wispirms minami tee nedaudsee, kas tehwus isspeeduschi malâ un jau paschi saimneeki. Tee ir tee energifkakee, wezo praktisko tradiziju turpinataji un glabataji. Mums jaatkahrto: tehwus isspeeduschi — jo labprahtigi neweens masgruntneeks nelaidis groschus no rokam. Tà isspeests teek tikai dsehraja-masgruntneeks. Ka-

mehr wezakais dehls wehl bija maſs, winſch un-
mahte un maſakee behrni gahja klupdami=kriſda=
mi — winſch ir audſis un ſtrahdajis gruhtak
kà daſchs kalpa behrns. Tehws augu deenu dſih=
wo pa krogu, beidſamo kapeiku notehrè un taiſa
paradus, un kad nahk mahjâs, tad lamajas un
kaujas ar mahti. No paſchas maſotnes tahds
maſgruntneeka dehls peerod ſtahwet mahtes pu=
ſê un tehwu nihſt. Meſchonigi=reebigee ſkati
agrâ behrnibâ winam pilnigi iſdſehſuſchi to juhſ=
migo maigumu, ko liriſki publiziſti wehl tagad
labpraht mehgina peedſejot normalajam maſ=
gruntneeka zilwekam. Barbariſkee dſimtas ap=
ſtahkli dabiſki iſaudſè barbaru. Jkkatrs ſolis
wina attihſtibâ aprehkinats un ſperts pret dſeh=
raja tehwu; attihſtas winſch apbrihnojami aht=
ri, paleek arweenu ſtipraks un daudſreiſ jau 17,
18 gadu wezumâ kopâ ar mahti iſnem tehwam
groſchus no rokam. Saprotams, kontrakts pa=
leek tehwam; gruntneeka peenahkumus ahrpus
mahjam winſch iſpilda joprojam. Tikai paga=
ſta ſapultſchu deenâs winu redſ ahrpus mahjam.
Jau no iſſkata war paſiht tahdu ex=gruntneeku,
dehla nomahktu ſaimneeku, wakarejo uſdſihwo=
taju un bramani. Winſch ir pataiſits tramigs,
un tapehȝ ȝenſchas iſrahditees paſchapſinigs;
naudas winam nedod wairak kà kapeikas 15—
20, tadehk winſch manijees pats kahdu rubli
kur eeraut, lai reiſi waj diwas gadâ wehl da=
butu grahwî iſguletees. Sawadakais tas, ka
winſch daudſ neſchehlojas par ſawu likteni: deſ=
pots wisweeglak padodas ȝita deſpotiſmam.
Winſch ne tikween kà ȝitu preekſchâ lepojas ar
ſawu dehlu, kas tik pilnigi atſchkiras no wina,

bet ari mahjâ pamaſam peerod ſem wina pahtagas, pamaſam peeradinas pee darba un tà dihwainâ kahrtâ iſwehrſchas par beſalgas kalpu ſawu mahju ihſtajam ſaimneekam! Neſenejs warmahka un kauſlis paklauſigi kalpo ſawu mahju ſaimneezei — nes uhdeni kuhtî, pazel ſiles, apſtihpà traukus un ſeemas wakaros peetin ſaiwas audejàm. Tahds ſawa tehwa pawehlneeks un tehwa mahju ſaimneeks ir neſkolots 2—3 ſeemas pagaſtſkolâ gahjis, no grahmatam tikpat kà neko, bet dſihwê loti daudſ mahzijees. Tas buhs nahkoſchàs wezàs paaudſes konſerwatiwakais zilweks. Tikai — wezo tikumu glabatajs winſch nebuhs un newar buht. Tehwa un mahtes neglihtà kopdſihwe wiſâ wina agrâ jaunibâ ir pilnigi nonahwejuſi to apdſejoto ſemneeziſko tikumibu un tizibas ſwehtumu zeenu; familijas dſihwes idiliſkos jaukumus winſch ir noluhkojis lihdſ beidſamam ſihkumam un pamaſam iſwehrtees par konſekwentu ziniki. Leelakà dala ſchahdu nelaika ſaimneeku dſihwo neprezejuſchees; un ja tahds kur apprezejas, tad tomehr, no ahrpuſes luhkojotees, ar ſeewu ſadſihwo puslihdſ labi: winſch ſina, ka nemeers un naids bojà gimenes darba ſpehju un maſina ſaimneezibas eenahkumus — bet winam wehl tehwa paradi makſajami. Wina ſeewa arweenu kà druſzin apſkurbuſi, ſtaigà nolaiſtàm azim, tikai wihra tuwumâ paleek tramigaka, neka neatbild uſ teem treknajeem wahrdeem, ar ko wihrs retumis, pakluſi un ſlepeni winu apwelti un uſ tàm nemanamàm dunkam, ar ko wihra duhre winu wehl ſlepenaki un retaki kur aiſdurwê pameelo.

Jaunàs paaudses wezakâ dalâ eeskaitama ari ta, beidsamâ laikâ usradusees prezejuschos nahkamo gruntneeku pasuga, kas radusees no rentneeku, pusgraudneeku un ziteem „semakajeem" slahneem. Winas „wehsture" tahda: Teikfim, turigam masgruntneekam ir diwas meitas, bet dehla neweena. Jaunakà meita ir glihta; ar trim tschetreem tuhkstoscheem puhra naudas winai drihs atgadas kahds saimneekdehls, kuram dalas maksajamas, waj zitadi nauda nepeezeeschami wajadsiga. Bet wezakà naw padewusees, warbuht, bakurehtaina waj eekupraina. Saimneekdehls, kuram mahja, kursch pats sewi ari kaut zik war wehrtet, pee tahdas nekersees. Bet pagadas kahds glihtaks pusgraudneeka waj walineeka dehls, kuram gruntneeka laime tikai kahdreis sapnî rahdijusees. Wezaku un radu wiseem spehkeem skubinats un gruhsts winsch beigâs newar wairs atturetees un prez bakurehtainu meitu un zeribu pehz seewas tehwa nahwes mantot mahjas. Bet seewas tehws pa laikam ir jauns un schirgts; ilgus gadus zeribu pilnajam mantineekam bes algas jastrahdà slimak kà kalpam un muhschigi jagaida tas laimigais azumirklis, kad mihloto tehwozi warès iswadit us kapeem. Ja tehwozis ir atraitnis, tad schim bascham peeweenojas wehl zitas: kad tik tas pats wehl neapprezas! Un ja tas noteek — un noteek tas deesgan beeschi! — tad gruntneeka zeribas wehjâ — jo nekahda rakstita un parakstita lihguma winam naw, un kas tàpat mutes wahrdeem solits, tas naw peerahdams. Tad peekrahptais pusgraudneeka dehls, saruhgtinats klihst pa pasauli, lamajas par „pe=

lekajeem baroneem" un ir pirmais tur, kur gah=
jeji kaut ko fahk pret darba dewejeem. Dſer=
ſchanai winſch ari neglahbjami nododas. Wis=
wairak ir ko pahrzeeſt wina bakurehtainai waj
kuprainai feewai. Winai japeeredſ, ka gadus
deſmit waj peezpadſmit jaunaks wihrs eegahda=
jas few kur kahdu draudſeni, winai jakopj un
jaaudſè wihra behrni un, wahrda pilnâ ſinâ,
ar aſaram janes ſawas dſihwes kruſts — wih=
ra azîs wina ir ta wainigà un atbildigà par
winam nodarito netaiſnibu.

Tahlak nahk maſgruntneeku dehli, kureem
tehws mahte loti jauni apprezejuſchees; lihdſ
30—35 gadus tee dſihwo tehwa mahjâs un ne=
teek pee patſtahwigas ſaimneekoſchanas. Sah=
kumâ wini ir ſtrahdigi, klauſigi, deewbijigi un
wiſadi preekſchſihmigi jauneklі. Bet ar gadeem
pamaſam pahrwehrſchas. Kalps tahds ſaim=
neekdehls nawa; bet tomehr winam jaeet ar
kalpeem un pa puſei jadſihwo kalpa dſihwe. Pa
puſei winſch buhtu tà ka ſaimneeks, bet neka uſ
ſawu galwu winſch newar darit. No ſahkuma
winſch intereſejas par ſemkopibu, laſa ſemkopi=
bas laikrakſtus, eet uſ kurſeem un puhlas teh=
wu peedabut pee razionalakas ſaimneekoſchanas.
Bet galu galâ winam wiſs apnihk, winſch at=
met ar roku un dſihwo few. Eedſert winſch
mihl labpraht; beeſchi tas neiſnahk, jo naudas
tehws daudſ nedod. Prezetees winſch, pro=
tams, ari newar. Bet ſinamas teekſmes winam
tàpat kà katram zitam peeauguſcham wihreetim.
Winſch pehrk paſtkartes ar kailu ſeeweeſchu ſih=
mejumeem, laſa par zilweku un wina dſimumu,
pehrk „Taupat ſeeweetes", „Mahtem preekſch

meitam" — wiſu to „literaturu", kas nolemta otrà dſimuma pamatigai anatomiſkai apgaiſmo-ſchanai. Ar mahju kalponem winam ik pahra gadu iſnahk ſareſchgijumi, bet tehws un mahte zenſchas ſkandalu noſlehpt un kà nekà iſbeigt meera zelâ. Par tahdàm apbehdinatàm fami-lijam mahzitaji daudſreiſ aiſluhdſ baſnizâ. Pa-maſam tahds ſaimneekdehls palaiſchas ſlinku-mâ, aptuhkſt meeſigi un garigi. Neſmukàs ſla-was dehl apkahrtne no wina ſahk druſku rau-tees, bet winſch, to nomanijis, atraujas pawi-ſam, paleek ihgns, pret wiſeem noſlehdſees un naidigs. Scho rindu rakſtitajam ir paſihſtami pahris ſaimneekdehlu, kas aiſ tahdeem eeme-ſleem palika par „ſozialiſteem" un pagahjuſchàs rewoluzijas laikâ ſawâ apwidû uſ laukeem ſpeh-leja leelu lomu.

Wispirmak minetà ſaimneekdehlu katego-rija teek eeſkatita par jaunàs paaudſes preekſch-ſihmigako dalu; par pehdejàm diwàm raud we-zakà paaudſe un lahdas no wiſàm kanzelem. Bet wiſur redſam to paſchu wezàs, patriarchalàs tikumibas un paraſchu bankrotu, galeju, ziniſku materialiſmu un egoiſmu. Itin nekahdu ſpirg-taku, zilweziſkaku zenteenu nemanam ſchajâ ſa-wa kaſtina walſtibâ. Behdiga gara nabadſiba rehgojas pretim no ikkatras ſejas.

7.

Nupat apluhkotee nahkamee maſgruntneeki ir waj nu ſaimneeku weenigee waj wezakee dehli. Ar gudru ſinu tee patureti mahjâs un pee dar-ba: ja latweeſchu maſgruntneeka dehls pehz tri-jàm obligatoriſkàm ſeemam paliks wehl kahdu

gadu ilgak pagasta waj draudses skolâ, tad uf mahjam atpakal winu wairs lehti nedabûs. Bet jaunakee dehli ir taisni dabujami projam no mahjas, tadehl winus suhta skolâ. Tee ir nolemti zitadai dsihwei; paschi tee ir pawisam zitadi — no teem tad wisa lauzineezistà jaunà paaudse dabû sawu rakstur̃igo nokrahsu.

Masgruntneeka jaunakais dehls usaug pawisam zitados apstahklos, nekà wezakais. Wezakajam, masakais, sahkumâ, bija lihdf ar tehwu japahrdsihwo gruhtais mahju maksaschanas laikmets. Mehs jau teizàm: winsch ir dsihts un kalpinats slimak kà katrs kalpa dehls, smagâ darbâ karsets un noruhdits. Jaunakais dsihwo weegli. Leelakee maksajumi ir noweikti, mahjas sahk ceneft arweenu wairak, masgruntneeks pamasam tuwojas sawam idealam — eespehjai, padsihwot smalki, par kungu. Pats jau nu winsch pahrak peeradis pee sawas kurmja dsihwes, no kurmja dabas winsch newar atkratitees. Winsch paleek meerâ ar sewi un sawu dabu, bet tad dehlâ winsch grib redset peepildamees sawa muhscha zeribu. Masgruntneeka ideals ir teeschi praktisks wina praktiskàs dsihwes kahrtibai. Darbs un gruhtums ir wina dsihwes galwenà dala; tapehz jaunakajam dehlam nebuhs roku peelikt pee „prastà" darba. Un nepeeleek ari. Ganos winsch neeet — tas wina mammai buhtu par leelu kaunu —, no rihteem isgulas pahri brokastlaikam, pechd to labako, kas mahjâs dabujams, istekalejas, iskahpelejas, ismakschkerejas un wisadi isdsihwojas pehz patikas. Mahtei tikai weenas ruhpes — kad tik kur nenokritis, nesadausitees un nesamehrzejees.

Basnizâ, uſ ſalumſwehtkeem — wiſur winſch, ſmalki iſgehrbts un apauts teek wadats lihdſi, winſch newar ween noklauſitees iſtapigu kaimi=neeſchu glaimus, zik winſch ir leels un gliħts un prahtigs un mahte nebeidſ ween ſtahſtit, zik winſch ir apkehrigs, rahtns un paklauſigs. Simtu labâm ihpaſchibam apweltitam, winam ar=weenu pilnas kabatas: tur ir naſis kaula ſpa=lu trim aſmeneem un korku wilki, ir piſtole ar papira piſtongam, alaſch ir ſauja bonbongu. Winſch ir wiſas dſimtas idealu peepilditajs, un tadehl winam neka nedrihkſt truhkt. Maſgrunt=neeks ir darbâ dſimis un uſaudſis, bet neko winſch tik ſemu newehrtè, kà ſawu „praſto“ dar=bu, muhſcham winam neiſeet no prahta, ka winſch ir „muſchiks“ un „bauris“, ka winſch pee=der pee kahdas ſemakas ſugas, uſ kuru katrs bo=des ſellis, kam melni ſwahrki mugurâ, noſkatas ar nizinajumu. Lai zilweks tiktu „ſmalks“ un par „kungu“, un lai winam newajadſetu rokas ſmehret pee „praſta darba“, wispirmâ kahrtâ wajadſigas ſkolas. Un maſgruntneeks ſawu jau=nako dehlu, ſawu idealu ſuhta ſkolâ. Pagaſta un draudſes ſkolâ winam eet labi: pee paſcha ſkolotaja winſch „koſtê“, ſekmes winam teiza=mas, winſch pa laikam tà eedſihwojas, ka ij pa ſwehtdeenam lahgâ negrib braukt uſ mahju. Aiſweſts, atweſts un apraudſits winſch teek kat=ru nedelu. Pirmmahzibas ſkola maſgruntneeka jaunakajam dehlam ir pirmais ſolis noſt no teh=wa mahjam. Ar pilſehtas ſkolu winſch pawir=ſas labi tahlak. Pilſehtas ſkolâ ir daſchâ ſinâ patihkamaki, daſchâ atkal nepatihkamaki, kà pagaſtſkolâ. Patihkama te ir leelaka, braſchaka

un daudſpuſigaka beedru kompanija, kurâ mahzas laiku ahrpus ſtundam leetderigi un patihkami pawadit — pihpot, pa reiſei eeſwikot, bruhti eegahdatees, rangdehwuh peekopt, amiſetees, mihleſtibas wehſtules rakſtit u. t. t. Nepatihkama ir mahziſchanàs un birokratiſkee ſkolotaji, dwoikas un pehzekſameni, wezaku pahrſteigums un grumbainàs peeres. Bet ar wiſu to kaut kà zauri teek. Gadas, daſchâ klaſê paſehd diwus gadus; gadas — iſſtahjas no beidſamàs klaſes waj nenoleek gala ekſamenu, bet tas jau nawa nekas leels: ar pilſehtas ſkolas diplomu tà ka tà neka prahtiga newar eeſahkt. Ko lihdſ ſchai weetai ſaimneekdehls mantojis no ſkolam? Kreewu walodu — peeteekoſchi, tad — druſku matematikas, druſku no wiſàm wispahrejàm ſinaſchanam. Loti labi winſch eemahzijees dejot wisjaunakàs dejas, ſabeedribâ droſchi un bramanigi uſſtahtees, ar jaunkundſem weikli amiſetees un albumos pantinus eerakſtit. Salumballês un zitâs publiſkâs weetâs mamma iſtahlem newar ween noluhkotees un nopreezatees. Sihkos negadijumus un nepatikſchanas nomahz leelais preeks par to, galwenais tomehr ir ſaſneegts: dehls ir pilnigi atſweſchinajees no ſemneeku dſihwes un atradinajees no wiſa „praſtà"; pat darbdeenâ neſà manſchetes, ſaeetas ar ſkolotaju, eedſer ar ſkrihweri un runà par leelàm leetam nahkotnê. Runat tahds pilſehtas ſkolas „abſolwents" runà leeliſki, warbuht, domà ari. Bet ko eeſahkt ir gruhti. Wiſâ dſihwê ir tahds nelahga likums, kuram ari ſaimneekdehls neteek ar lihkumu garam: kas ko grib ſaſneegt, tam jaſtrahdà. Beſ darba naw nekahdas nah=

kotnes. Pat weenkahrscha karjera naw eespehjama bes diploma, un diploms naw dabujams bes mahzischanàs, t. i. atkal bes darba. Un mahzischanàs un „subrischanas" darbs daudsejadâ sinâ ir wehl gruhtaks un „prastaks", nekà tas pee arkla waj us plaujmaschinas. Tà masgrunteeka dehls weenreis sawâ muhschâ nenowehrschami nonahk atkal tajâ paschâ weetâ, no kuras tehws un mahte winu wisu laiku ruhpigi wadija projam, nonahk pee ta problema, ko tehws un mahte domajàs jau preeksch wina isdomajuschi un atrisinajuschi — nonahk zela juhtîs. Lihds schai weetai masgrunteeku skolojamàs paaudses dala ir puslihds weenada un weengabala masa. Nu sahk schkihst. $^{99}/_{100}$ pilsehtas skolas „absolwentu" „mahzas tahlak". Tas jau ari weenigais, ko wini war. Agrak loti daudsi mahzijàs un lika sawwalneeku eksamenus, lai tiktu junkurskolâ un wehlak par ofizeereem. Tagad wiswairak brauz us mehrneekskolam. Samehrâ labas algas un, galwenais, uniforma turpu welk. Bet mehrneekskolâ eestahtees naw weegli: konkurenze leela. Trihs, tschetri gadi „absolwenti" „nem stundas", brauz us Pleskawu, brauz us Kursku, brauz us Tiflisu. Un ja tomehr nelaimejas — nu, winsch atmet ar roku, eestahjas priwatos mehrneezibas kursos, eestahjas sihmeschanas skolâ. Winsch eegahdajas kaut kahdu uniformu — wina un wina wezaku ideals bes uniformas neispehj dsihwot! — winsch sauzas par studentu, uzdsihwo pa „studentiski", un puhlas buht „studentiski" aisprahtigs un jautrs. Kad winsch brauz pa dselszelu, tad wisam wagonam pahri wina balsi un smeek=

lus war sadsirdet. Un kà winsch runà! Kas pats naw dsirdejis scho latwisko afrikanderu schargonu, tam welti to mehginat aprakstit. Waj juhs atminatees Rosdrewa pawahru „Mi-ruschâs dwehselês“: „Winsch lika katlâ, kas nu kuro reisi gadijàs pee rokas: ja wina preekschâ bij pipari — winsch eebehra piparus, ja kah-posti, eebahsa ari kahpostus, schkinki, sirnus, leh-ja peenu, — ar wahrdu: lehja un behra, kaut tikai isnahk kas silts, un garscha kaut kahda jau wisadâ sinâ buhs.“ — Gluschi tahda ir lat-wisko „studentu“ waloda. Us weena latweeschu wahrda tur trihs kreewu, un peedewam wehl no kaut kahdas zitas newalodas. Bet tautiskais masgruntneeks un wina mamma tihksmigi smai-didami klausas dehla runu: winu idealam ob-ligatoriski jarunà swesch̀â walodâ. Jo masak wini saprot dehlu, jo augstak winu azîs zelas dehla gudriba. Uniformas un sweschas walo-das eepreezinati, wini taisa ween maku walâ, kaut gan pehdejâ laikâ tas pahrak beeschi teek raisits un saschluzis jau tihri paplahns. Reti kad muhsu „studentam“ peeteek tehwa dotàs naudas: „studentiska“ usdsihwe, it sewischki ar meitam, maksà dauds. Tad „students“ „pa-sneeds stundas“, zelo apkahrt par kaut kahdu agentu, „inteligentâ pulzinâ“ eerodas us laukeem teatri spehlet un tà tahlak. Ne weenreis ween polizijai un teesai isnahk darischanas ar uni-formeteem afrikandereem. Tas ir dihwains tips, par kuru zitâ weetâ der plaschak parunat.

Protams, ne wisi paskolotee saimneekdehli noeet tahdâ nezelâ. Daschs eestahjas kahdâ wi-dejâ skolâ, mahzas un pamasam pahreet pilso-

niskâ jaunâ paaudsê. Ko saldati beedè, tas sanemas, nobeidsi kahdus kursus, noleek tautskolotaja eksamenu un eet „smalkâ" palihga skolotaja darbâ par 200 r. gada algas. Daschs noleek kahdu zitu eksamenu, eestahjas par telegrafistu, pasta resorâ waj tamlihdsi. Apprez kahdu kreeweeti waj poleeti, aiseet kaut kur Kreewijas widdeenâ, teek par dselszela stazijas preekschneeka palihgu, aismirst latweeschu walodu un nosuhd ais apwahrkschna. Tikai mahte reisem slepenibâ noslauka pa asarai, bet pasihstameem rauga eestahstit, ka dehls winai kur tahlu leelâ krona weetâ un bagats.

8.

Sawa kaktina wara pahr saimneekmeitam ir drusku zitada. Seeweete latwiski-semneeziskâ dsihwê wispahri ir tikai peedewas, eelahps — „palihgs, kas kahrt winu buhtu". Patstahwiga, patstahwigi dsihwojoscha un saimneekojoscha seeweete latweeschu dsihwê tikpat kà nepeeredsets tips. Kaut zik isredses us kautkahdu patstahwibu tà kà buhtu bagatai un wisadi glihtai saimneekmeitai, ja wina pee tam sawu wezaku weenigais behrns. Bet ari schis isredses deesgan schaubigas. Kamehr tehws mahte wehl schirgti, winai koti gruhti apprezetees; turibâ paschapsinigee wezaki katrâ sinâ wehlas pehz sawa prahta to zilweku, kursch buhs jaatstahj pee sawa krahjuma. Bet wezaku prahts un meitas juhtas tikai wisai reti sakriht. Sinams, nekad jau netruhkst sirojoschu saimneekdehlu, kas mekleias eegahtnos, bet tee pa laikam deesgan semas prowes. Ja tehws ir gudrs un mahju no-

rakſta uſ meitas mahrda, waj, maſakais, abeem uſ puſem, tad wina ſawu wihru war druſku waldit. Zitadi eegahtna ſeewai neklahjas labi — it ſewiſchki wehl, ja wina neglihta un prezeta tikai mantas dehl, kà minejàm eepreekſchejâ nodalâ. Ja latweeſchu maſgruntneekam daudſ behrnu un ſtarp teem wairak meitu, tad wiſu winu ſtahwoklis deeſgan behdigs. Maſgruntneeka „lepnums" lahgâ neatlauj winam laiſt meitas „pee zita" par kalponem. Winas kalpo turpat tehwa mahjâs bez algas un lahga apgehrba. No wiſas tàs ſaimneekoſchanas tur naw wairak kà tikai noſaukums. Ar braſchakàm kalponem winas newar ne ſazenſtees — ari prezeſchanàs ſinâ winu ſtahwoklis ſliktaks: kalpi un pusgraudneeku dehli no ſaimneekmeitam tomehr druſku raujas, tee braſchakee un praktiſkakee „plikai" ſaimneekmeitai wirſû neſkatas, bet labak nem „no ſawas kahrtas" tahdu, kurai kahds ſimtinſch eekrahjees. Tikai pawehlu, pa leelakai dalai jau ap 30-to gadu tahdas ſaimneekmeitas, waj nu paſchas, waj ari apprezejuſchos brahla ſeewu u. z. ſpeeſtas nahk pee prahta, nomet ſaimneekmeitu „lepnumu", atraujas ſawa kaktina werdſibai, aiſeet par ſchuwejàm waj kalpot uſ pilſehtu, kur, maſakais, pelna kahrtigu algu un no ſawas pelnas war dſihwot. Tas ir tas ſaimneekmeitu „lahſts", par ko daſchs jau pat mehginajis dramu ſarakſtit. Daudſ leelaks lahſts tàm prezibu ſpehjigàm ſaimneeku mahſam, kas tikai wehlu dabujuſchas ſawu „daku", diwus, trihs tuhkſtoſchus. Tàs wahrda pilnâ ſinâ teek noſtahditas pehrkama kuſtona ſtahwoklî. Gadeem ilgi no paſaules malam brauz iſbado-

juſcheeſ un nonihkuſchi kuptſchi, praſchnà un taujà, wehrtè un rehkina un brauz atkal projam. Sawa kaktina wara tà audſinatai, tahdas dſihwes peeradufchai ſemneekmeitai nekauj aiſzirſt durwis un ar ſawu naudu dſihwot patſtahwigu, neatkarigu dſihwi. Wina kaujas ween tauſtit ſewi un wehrtet. Zilweka dſihwà dwehſele palehnam nomirſt ſem kahreem kuptſchu nageem. Pa leelakai dakai ahreji un eekſcheji tiklas no dſihwo ſchahdas maſgruntneeku meitas. Ir pateeſcham brihnums, zik leela ſchahdu wezmeitu ſekſuelas netihribas baiſma, kà winas bej leelàm eekſchejàm zihnam noſpeeſch ſewî dabiſko dſimuma inſtinktu un paglabà „tihro" ſeeweetibu. Wiſpahri latweeſchu ſeeweete ir neſalihdſinami tiklaka par latweeſchu wihreeti. Neprezetàm tuhkſtoſchneezem peedſejot kahdu tur ſekſuelu trakumu, ir pawiſam ſmeekligi. Turpretim gan winàm, tàpat kà wiſam neſkolotu ſaimneekmeitu mairumam, premiht azîs krihtoſchs dwehſeles trulums. Wehrtejama kuſtona, pehrkamas prezes lomâ winas peerod domat tikai par prezineekeem, ſlapſtitees pa maſgruntneeziſkàs dſihwes nomali un bikli raudſitees, waj tatſchu neradiſees kahds kaut zik zeeſchams wihreetis, kas tàs iſwilks ihſtâ dſihwê un darbâ. Apprezejuſchàs winas pa laikam ir uſzihtigas ſtrahdneezes, uſtizigi audſina wihra behrnus, pazeetigi panes wihra rupjibas un lihdſ pehdejam peemeedſ azis, ja ari wihrs ſawas „mihleſtibas" dſinai klauſidams eet zitur. Paſchas winas ir pehz wezàs morales ſekſueli tihras; bet neſin kahdas familijas labklahjibas labâ atſakas no ſawàm zilweka teeſibam, kauj ſawu godu kahjam

miht, weenkahrſchas, konwenzioneli-praktiſkas labklahjibas dehl laujas proſtituetees laulibâ neuſtizigam, atſweſchinatam, pretigam zilwekam — un tà nenowehrſchami iſaudſina tikumiſki trulus pehznahzejus. Jaunibâ winas wehl iſlaſa kahdu awiſes feletonu, padſeed kahdu „falri falra falrallala", bet wehlak weenaldſigs paleek ari tas „literaturas" maſuminiſch un zilweks galigi nogrimſt kurmja alas dſihwê.

Par otro ſkoloto maſgruntneeku meitu kategoriju naw daudſ kas ſewiſchks ſakams. Winu behrniba paeet gluſchi tàpat kà ſkolojamo dehlu behrniba. Tikai wehl ſtingrak winas teek ſargatas no katra „praſtà" darba. Wahrda pilnâ ſinâ winas iſaug kà pukes laukâ, kuras ne ſehj, ne plauj, kuras tehws arweenu bagatigi pabaro un mahte apgehrbj un iſpuzè pehz labakàs eeſpehjas. Un ari beſ jebkahdas eeſpehjas. Jo meitas ſkolot un puzet, tas tagad peeder pee maſgruntneeziſkàs dſihwes nepahrkahpjameem pamatpraſijumeem. Dſirdam jau draudigu ruhkonu tautiſko awiſchu korî: Waj juhs par to ſobojatees? Waj glihts apgehrbs neleezina par maſgruntneeziſkàs paſaules dailes ſajehgas pazelſchanos, par praktiſkas, dekoratiwas mahkſlas wajadſibu? Un waj iſglihtiba naw tas labakais un wehrtigakais, ko wezaki wiſpahri war ſneegt ſaweem behrneem? — Uſ to waram ihſi atbildet: Iſglihtiba tikai tad ir ihſtà iſglihtiba, ja wina neween ſneedſ zilwekam nepeezeeſchamos lihdſeklus komplizetâ praktiſkâ darbâ un dſihwê, bet ari un pahr wiſàm leetam attihſta to par apſinigu ſabeedriſku buhtni, attihſta wina domaſchanas ſpehju, iſkopj un

issmalzina wina dwehseli — wispahri, padara winu kà zilweku apsinigaku, spehzigaku, kreetnaku, daikaku. Gimnasijâ u. z. skolotàm saimneekmeitam praktiskâ dsihwê ir tikai skolotajas arods; bet tas pats tikpat kà nepeeejams, kur katru gadu no wisàm nesskaitamàm gimnasijam nahk wairak simtu jaunu skolotaju klaht. Bet us praktisko darbu jau ari reflektè tikai nabadsigako masgruntneeku meitas. Bagatakàs eet tikai modes pehz. Ne par kahdu ihstu, eekscheju isglihtibu nedomà winu wezaki un winas paschas nebuht nezenschas tahdu peesawinatees. Kaut tikai kahdas sweschas walodas un smalku uswesch anos eemahzijuschàs! Schì „isglihtiba" naw nekas patstahwigs un pawisam jau nekas saimneekmeitas zilwekam nepeezeeschams, bet tikai weenkahrschas peedewas modes apgehrbam, lihdsigi daschadàm spizem, bahrkstim un selta saktai. Tagadejà masgruntneeziskà isglihtiba ir mode, ir ahrpuses isglihtiba, spihdigs lakojums, kas pahrwilkts netizamai gara nabadsibai un tukschumam. Poruka dsejas winas wisas lasa, schìs daschadàs gimnasistes un komersantes, bet tikai tadehl, ka Poruks tik dauds un tik smuki raksta par mihlestibu. Skolojamàs saimneekmeitas jau wairs nawa tàs, kas mahjâs palikuschàs; pilsehtas dsihwe un apkahrtne pahragri pamodinajuschas winu erotisko instinktu. Bes puikam un bes flirta winas newar dsihwot. Deendeenâ winas eet pastaigatees, eet slidotees, rublis nedelâ winàm iseet us pastmarkam. Wisadi albumini un slepenas wehstules winàm pilna atwilktne. (Bet paluhkojat, kahdâ schausmigâ latweeschu walodâ winas raksta sawas weh=

ſtules, kà winas jauz „ſ“ un „s“, „c“ un „z“!) Ja tahda iſlutuſi gara nabadſiba noskluhſt praktiſkâ, teikſim, ſkolotajas darbâ, tad wina tur tomehr kaut kà ſitas. Bet ja ne, tad mahjâ ſehd wezakeem uſ kakla un garlaikojas. Un tehwam ir jaeet un jaaizina pagaſta ſkrihwers un pagaſta ſkolotajs zeemos un jaiſleeto wiſada diplomatija. Bet ja ari tas nepalihdſ, tad jaſuhta meita atkal uſ pilſehtu — kaut kahdos kurſos, muſiku, gleſnoſchanu waj zitu ko mahzitees. Pagaidam wehl tur eet kà eet — bet tomehr noteek ari gadijumi ar etika ſkahbi un tamlihdſ.

9.

Par maſgruntneeku, rentneeku un pusgraudneeku jauno paaudſi naw daudſ ko teikt pehz ta, kas 5. nodalâ ſazits par wezo. Tà laikam ir weenigà jaunàs paaudſes noſchkira, kas tikpat kà nemaſ neatſchkiras no wezàs. Daſchâ labâ gadijumâ waram pat ſazit: ta ir wezaka par wezo. Wezai tomehr ir peedſihwojumi, dſihwes ſkola, bet ſchi paſihſt tikai darba ſlogu. Wina nedſer — preekſch ta winai naw naudas. Wina reti eet ſabeedribâ — preekſch ta winai naw jauna uſwalka, Wina neka nelaſa — preekſch ta winai naw nekahdas intereſes. Kahdu retu reiſi no ſaimneekgala eemaldijees wezs „Dſ. W.“ numurs, kahda ſataukota romana burtniza un deſmitkapeiku kalendars ir winas weenigà gara bariba. Wina dſihwo noſchehlojamako proletareeſcha dſihwi, beſ proletareeſcha apſinas, beſ ſawa ſtahwokla apjehgas. Pee kura maſgruntneeka kuro reiſi dſihwo, tur ir ſlikti; uſ jauno

winai muhſcham leelas zeribas — tikai tàs nekad nepeepildas. Lihdſi wezai, wina mirkſt ſihkâs ruhpês un raiſês: muhſcham gaida debeſu ſwehtibas leetus waj ſauſa laika weidâ un leelu pelnu ſeemâ; weenmehr winai ko baſchitees par baribas truhkumu, par to kà tikt pee jauneem riteneem un jauneem ſahbakeem; beeſchi ween weſela gada „laime" winai atkarajas no ta, waj gowij peerodas tele waj wehrſens. Pusgraudneeka jaunà paaudſe ir kà tahds ſaſtulbis Antinſch — deſmit reiſ winſch jau mehginajis uſrahptees ſtikla kalnâ un atpakal ſchluzis, tomehr newar ween wehl nowehrſt ſkatus no kalna gala, kur winu gaida ſawa kaktina laime. Pusgraudneeziba wiſpahri ir latwiſkas maſgruntneezibas, ſawa kaktina idejas karikatura. Bez azu, bez nahkotnes wina pahrteek no drumſlam, kas kriht no ſaimneeka galda, un winas jaunà paaudſe aug wezaka par wezo. Wiſai maſs prozents maſgruntneeku, rentneeku un pusgraudneeku behrnu iſkulas augſchâ, ſkolâs, un tur ar ſekmem ſazenſchas ar ſaimneekdehleem un meitam.

Ruhpneeziſki-ſemneeziſkajam kapitaliſmam ſawus tuhkſtoſch nagus arweenu tahlak ſteepjot, daudſâs weetâs uſ laukeem, peem., pee ſtazijam ſahk nodibinatees maſi meeſteli. Tur ir bodes, apteeka, ahrſts — kaleji, ſkroderi, kurpneeki un wehl daſchadi ziti amatneeki. Uſ puhraweetas waj puspuhra weetas leela gabalina tee uſtaiſa ſew naminu, weenâ galâ eemitinas paſchi, otru iſihrè, ſtrahdà ſawu amatu, ruſchinas ſawos dahrſinos un kaut kà pahrteek. Schahdas ſawa kaktina idiles waldſinati te nometas ari daudſi

neamatneeki, pusgraudneeki, ko neko eetaupijuschi walineeki un kalpi. No sawa kaktina nu ne-kahdi dsihwot newar. Jaeet uj dselſzela ſtrahdat, jaeet lauku darbos pee apkahrtejeem ſaimnee-keem. Behrni jaaudſina un jaſkolo pehz maſ-gruntneeku parauga, jo „mahjas ihpaſchneekam" tatſchu jaturas pehz ſawas kahrtas. Scho lau-ku meeſtelu jaunà paaudſe ir ſawads pilſehtnee-ziſkà un lauzineeziſkà maiſijuma produkts. No ahrpuſes wina ar pirktàm drehbem un eelauſitu panamas platmali, ar quasi-pilſehtneeziſkàm maneerem un „ſmalku" iſrunu zenſchas atda-litees no weenkahrſcho ſemes ruſchinataju puhla. Garigâ ſinâ wina ſtahw wehl ſem pusgraudnee-ku-rentneeku jaunàs paaudſes. Tai, maſakais, bij tomehr kahds noluhks, kahds dſihwes mehr-kis, kaut ari neaiſſneedſams — ſchi ir abſoluti tukſcha. Winai naw nekas eekarojams un ſa-ſneedſams, wina dſihwo weenai deenai. Wina repreſentè to, juhgam paſprukuſcho gahjeju kahr-tas dalu, kas nokratijuſi weltas ruhpes un rai-ſes, kas negrib wairs konkuret ar maſgruntnee-keem, darbâ iſſpeeſt tos un eenemt winu weetu, bet gan dſihwes ahriſchkibâ, ahrpuſes lakojumâ tos wehl pahrſpeht. Newar ſazit, ka winu zen-teeni buhtu bej praktiſkeem panahkumeem. Ne-dſejàm jau, ka wiſâ maſgrunteeziſkâ „iſglihti-ba" ari teezas uſ to paſchu puſi, wehrſchas uſ ahreeni, uſ ahreju weeglas dſihwes ſpihdumu. Meeſtelu buhdneeku ſchwihteem pee maſgrunt-neeku ſkolotàm meitam allaſch ſtipri panahkumi: wini prot labi dejot, prot „uſweſtees", ſem ro-kas paſtaigatees un wiſadi amiſetees. Nawa jau wairs weens waj diwi gadijumi ween, kur

buhdneeka, ormana waj tamlihdsiga „pilsehtneeka" dehls teek eegahtnos pee saimneekmeitas dsimtâs waj rentes mahjâs. Protams, tad winsch usdsihwo sali — Rigâ aisbraukt, tas winam neeks; winsch sina „Kasino", winsch prot issaukt kafeju ar benediktineeti. Kà ees ar to saimneezibu, to nu pagaidam wehl newar sinat, bet pusgraudneeku un rentneeku dehleem konkurenze leela. Turpretim gruntneeku skolotàm meitàm jaunas draudsenes nahk klaht. Meesteku buhdneeki un winu ihrneeki sawas meitas no wisa „prastà" sargà wehl wairak nekà saimneeki. Tàm par katru zenu jabuht „smalkàm" — t. i. jaeet mihkstàm rokam, lakahdas kurpês un baltâ isgrafotâ preekschautinâ, jamahk smuki dejot un jarunà pa wahziski un kreewiski. Un kad buhdneeka meita salumballê sehd blakus pagasta eewehrojamakai gruntneekmeitai waj amisejas ar schwihtigakajeem kawaleereem, tad mahte, nodrifkusch os lindrakos, noschkeebtàm tupelem kahjâs kaut kur aif strika luhkojas no besbiletneeku puhla un aisgrahbtibas asaras mirdsi winai azîs.

Nu buhtum nonahkuschi pee tàs schkiras, us kuras plezeem turas masgruntneeziba un wispahri wisa turigà semneeziba — pee lauku proletariata. Latweeschu semneezifkais proletariats sawâ kodolâ lihds pat pehdejam laikam ir un paleek proletariats pehdinâs. Sawas schkiras apsinas winam tiklab kà pawisam wehl nawa. Redsejàm jau, ka pehz sawa nenodibinatà stahwokla, pehz dsihwes eekahrtas, darba spaida un nabadsibas sihkgruntneeku rentneeki un pusgraudneeki buhtu tepat waj pilnteesigi proletareeschi.

Tomehr wini neapsinas par tahdeem un justos koti apwainoti, ja kahds nemtos winus peelihdsinat „plikeem" kalpineem. Winu lepnums aug lihdsi ar to, zik wini peewirsas saimneekam tuwak. Meestelu amatneeki peesleenas pilsehtas neapsinigo strahdneeku masai un atkal zenschas ar ahrpuses uspofumu peetuwinatees masgruntneezifkai pasaulei. Wezakás kalpu paaudses us laukeem tagad atlizees wisai mas. Prezetu zilweku, kam sawa gowtina un wairak behrnu, masgruntneeks labpraht mahjâs nenem. Prezejuschees proletareeschi pamasam teek isskausti, wineem jaisnihkst kâ katrai mahjkustonu sugai, kas progresejoschâ semneezifki = kapitalistifkajâ saimneezibâ palikusi leeka. Wini waj nu iskulas par pusgraudneekeem, waj nometas meestelos un tad eet par deenas algadscheem masgruntneeka darbâ, waj eemanas kalpot pee daschadeem nambareem, akmenkaleem, laiwineekeem u. t. t., waj ari aiseet us pilsehtu un tur teeschi peeweenojas neapsinigajam strahdneeku puhlim. Masgruntneeku saimneezibâs paleek wairak tik neprezejuschees kalpi. Masgruntneezifkajâ atmosferâ usauguschi, wini dsihwo meerigi, skatas un mahzas no saimneeka dehleem. Kahrtu starpiba tagad jau wairs naw nezik leela. Masakais, kalps winu lehti neapjausch. — Saimneeks tagad ir palizis deesgan labs politikis. Ar inflanteeschеem, leischeem un kreeweem ismehginajees, winsch tomehr labak paleek pee saweem „tauteescheem". Tagad winsch wairs nebuht naw lepns pret sawu kalpu. Kad winsch swinè sawu wahrddeenas wakaru, tad nebuht nekawejas ari kalpam eesuhtit gabalu zepescha un

glahſi grokas. Ja abi ſagadas krogâ, winſch nekautrejàs ar kalpu glahſi alus peeſiſt. Un kad pee kulmaſchinas naktî ilgak japaſtrahdà, winſch wirsdarbu dewigi atlihdſina pahra ſarkangalwitem. Kalpu algas, ſamehrâ, naw wairs ſemas; darbs, tàpat ſamehrâ ar agrakeem laikeem, weeglaks un darba laiks ihſaks. Tomehr kalpu ſchķiras apſina naw tàpat ſamehrâ auguſi un attihſtijuſees. Lauku proletariats gul ſmagâ maſgruntneezibas ideju werdſibâ. Kalps dſer pehz ſawu darba deweju labàs preekſchſihmes. Eet ar ſaimneekeem jukam un palihdſ balſtit maſgruntneezizkàs beedribas un zitus eeſtahdijumus. Laſit winſch nelaſa tikpat kà neka. Un ja winſch par ko domà, tad tikai par to, kà iſkultees par pusgraudneeku waj preekſchſtrahdneeku, kà tikt ſawam ſaimneekam kaut ſprihdi tuwak. Leelaku algu — to winſch, protams, mehgina iſkaulet, bet weens par ſewi, bez ſaprafchanàs ar ziteem, bez ſawu ſchķiras intereſchu apſinas un bez jebkahdas organiſazijas.

10.

Maſgruntneezifkais gars ſmagi gul pahr lauku jauno paaudſi wiſàs winas noſchķirâs. Kà redſejàm, maſgruntneezifkas kulturas pamatelements ir ihpatneji latwiſks, konſekwents materialiſms wiſos dſihwes un ſadſihwes weidos. Latweeſchu ſemneeku materialiſms ſtipri atſchķiras no ta, ko wispahri ſaprot ar ſcho wahrdu, no indiwidueli-egoiſtiſkà, pilſehtneeziſkà, kur zentrâ ir baudas kahrais zilweks pats, kurſch weikalo, wahz un rauj tikai tadehl, lai eemantotu lihdſekļus apmeerinat ſawu waras un bau-

das kahri. Semneeziskais materialists turpretim ir tahds kà asketisks mistikis; daudsreis jau aisrahdits, ka semei winsch peekeras gluschi kà elkam. Semei winsch upurè sawu weselibu, wisu sawu muhschu un tikpat kà neka nesanem preti. Un tomehr winsch ir laimigs, ja winam tik ir kahds stuhritis, kam upuret. Lihdsi wezajai, semes elkkalpibai nodotà jaunà paaudse aug apbrihnojami brutala, garigi stulba; ahrpus sawa kaktina, ais sawa stuhrischa winai wairak naw neka. Turpretim atkal tehwu elkkalpibu apnikusè, nodroschinatâ un eenesigâ kaktâ nosehdinatà jaunàs paaudses dala tur ne par ko newar nosehdet; eet pasaulê, kaut ilgi kaweteem instinkteem walu un zenschas trihskahrt to isbaudit, ko tehwi sew aisleedsàs un peezeeta. Weeni kà otri ir wezàs paaudses idealu mantineeki, winas dsihwes konsekwentschu turpinataji, pasahktà peepilditaji. Par weeneem wezà paaudse sajuhsminas, otros lahd — bet wisi tee weenlihds newehrtigi pateesai, dsilai sabeedriskai kulturai. Winu dsihwei naw itin nekahdu sabeedrisku noluhku, us wineem newar sihmet teizeenu, ka zilweks ir sabeedrisks kustonis. Tee ir kurmju alas eemihtneeki, un diwkahrt kurmja alas eemihtneeki buhs winu pehznahzeji.

Tomehr — buhtu leela aplamiba, ja wisâs lauku jaunàs paaudses noschkirâs negribetum redset ari kreetnakus zilwekus. Saprotams, masakà, samehrâ wisai masa dala tahdu, bet tomehr ir. Ir jauni gruntneeki, kuri pa tehwu garo waldischanas laiku tomehr naw palaidushees weenaldsibâ, gara stulbumâ un wisadâs nekihtribâs, bet lasijuschi, mahzijuschees, gatawo-

juſchees, wehrojuſchi un deeſgan pamatigi iſpratuſchi ſchalaika dſihwi ar winas daſchadigàm teekſmem un pretekleem. Tee ſaprahtigi darbojas laukſaimneeku beedribâs un krahj=aiſdewu kaſês, organiſè kuhtro, mulkigo maſu, ruhpejas par ſem= un lopkopibas pazelſchanu un eewadiſchanu jaunâ wirſeenâ. Schee ſawas ſchkiras labakee preekſchſtahwji ſaprot ari ſtrahdneeku jautajumu, par ko ziti ſin tikai waimanat, un mehgina atraſt lihdſeklus, kà to ſawai ſchkirai par labu atriſinat. Protams, ſinamâ mehrâ ari tee maſgruntneeziſko tradiziju warâ, bet tomehr nekalpo akli un beſ apjehgas — neprez tikai naudas muki, bet kaut zik paluhkojas ari uſ paſchu zilweku, reiſem pat pawaizà ſawu ſirdi; ſawus behrnus tee gluſchi tà nelutinàs, neatſweſchinàs un tihſchu prahtu nekroplos, bet mehginàs peeradinat pee darba. Gadas ari daſcha ſaimneekmeita, kas nepahrdodas katram tahlbrauzejam kuptſcham, bet labak paleek wezmeitâs, ja winas ſirdsiſwehletais aiſgahjis pa zitu zelu. Ari ſtarp wideji ſkoloteem ſaimneekbehrneem ir daſchi retee, kurus nenomahz aplamà audſinaſchana un apdullinoſchais ſkolas reſchims. No grahmatam, waj ſatikſmê ar attihſtitakeem jaunekleem, winos atmoſtas plaſchakas un dſilakas dſihwes intereſe. Wini ſahk apjehgt, ka ſkolas noluhks naw tikai karjera un dſihwes ſaturs naw tikai flirtâ un wiſadâ uſdſihwê. Winos ſakuſtas noſpeeſtais ſabeedriſkais zilweks, wini wairs newar dſihwot tikai few, newar aiſmirſtees un baudit, kamehr rinkî apkahrt zeeſch un badu mirſt. No teem tad iſaug tee nemeera gari, kas nekur dſihwê newar lahgâ nodibinatees, kas neeepreezè weza=

kus ar sposchàm eerehdna knopem, ar omuligi eerihkotu dsihwi un smalkeem pasinam. Schee jaunekli eenes kautzik dsihwibas tagadejâ panihkuschajâ, iswirtuschajâ skolas jaunatnê. Tikai maj, pahrak maj to tagad palizees starp eemetejeem, usdsihwotajeem, flirtukeem, slidoneem, futbolisteem, airetajeem un wehl desmitejadeem ziteem sportsmeneem. Tee aisect par skolotajeem un skolotajàm uj laukeem, kur un zik spehdami kaisa dihgstoschu sehklu gara wahrgo lauku behrnu dwehselês, pulzina un rosina apkahrtnes dsihwakos jaunekļus, nodibina isglihtibas beedribas, eerihko kreetnas bibliotekas, sarihko idejisku lugu israhdes un preekschlasijumus un wisadi strahdà preti melnajeem pluhdeem. Tas ir neatsweram wehrtigs, ja ari ne tahlu redsams kulturas darbs, ko schee idealee jaunekli mühsu kaunajâ laikâ strahdà daschados lauku nomalu kaktos. Pilsehtâ wini pahrteek kahdâ nekahdâ masâ, slikti atalgotâ weetinâ, strahdà kà schurnalisti un tulkotaji un dsihwi peedalas apsinigo strahdneeku kustibâ. Bet par to runasim wehlak.

Pagahjuscho gadu straujajâ kustibâ masgruntneeku un wispahri saimneeku jaunà paaudse bij eerosinatajas un masu waditajas lomâ. Ir dsirdets sakam: wina sawu wehsturisko usdewumu esot spihdoschi ispildijusi. Warbuht, ka tas bij winas usdewums. Bet tik pahrak spihdoscha winas loma toreis tomehr nebij. Ir jau ari zitur aisrahdits, zik dauds anarchistiska, desorganisejoscha elementa saimneekdehli eenesa schajâ kustibâ. Tagad, jau, tà sakot, wehsturiskâ perspektiwê atskatotees redsam, ka lauku

proletariata, strahdneeku kustibai schi winas loma ir stipri kaitejusi un kaitè joprojam. Toreis wisi sajauzàs juku jukam — tagad gan palehnam noskaidrojàs, bet wezee eespaidi un atminas paleek joprojam. Strahdneeks newar un newar atguht, kahda starpiba starp winu un wina saimneekdehlu, kas tagad gan pawisam norimees un palizis prahtigs, bet toreis bij winam blakus un pat wehl preekschâ, kas omuligâ brihdî labpraht mihl atzeretees un pahrstahstit wezos kluhmainos peedsihwojumus. Winam ir respekts pret to, kà pret sawu bijuscho wadoni, winam leekas, ka weenmehr wehl tuwas saites winus saista. Protams, tas naw weenigais, pat ne galwenais eemesls, kapehz lauku strahdneezibai wehl tikpat kà nemaj naw sawas schkiras apsinas. Galwenais ir un paleek majgruntneezisķàs teeksmes, kas eeaudsinatas eesihduschàs asinîs un dwehselê. Lauku strahdneezibas masas wehl gul nahwes meegâ. Weens otrs schur tur pazel galwu, bet azumirkli wehlak atkal noleekas uj dusu. Tomehr pa atsewischkam zilwekam mana ari kahjâs. Newar jau ari buht, ka pilsehtu strahdneezibas spirgtà kustiba neaiskertu ari lauku proletariatu. Weens otrs strahdneeku awises numurs, weena otra broschura, weens otrs dsihwaks preekschlasijums waj pat kahda beedribas nama eeswehtischanâ teikta koboligaka runa ustrauz garigi eemiguscho kalpa zilweku, wina smadsenes sahk darbotees, winsch atmostas un zeldamees modina ari zitus. Paretumis gadas ari jau starp laukstrahdneekeem tahdi, kas saprot, ka naw lihdsets, ja katrs par sewi nihkst slinkâ ihgnumâ un slepenâ

naidâ, ka ar tihschu nolaidibu mehgina saimneekam kaitet wisados sihkumos. Un ka ta nawweenigà iseja, ja atmet lauku dsihwei ar roku un aiseet uf pilsehtu — daschu labu reisi tikai pawairot jau tà peewairojuschos besdarbneeku armiju. Ir jau ari tahdi, kas saprot, ka algas sinâ laukstrahdneeks tagad nestahw daudf pakal pilsehtas fabrikas strahdneekam, ka par wisàm leetam buhtu jazenschas paschcem sawâ starpâ saprastees, lai neschkirtu un nesadalitu un nenoslihgtu pa weenam, lai wiseem waretu isdabut noteiktu darbdeenas garumu, noteiktu atpuhtu, algas ismaksu, ahrsta palihdsibu, apdroschinaschanu un wisas tàs elementaràs wajadsibas, bes kuràm neeespehjami ilgaku laiku usglabat to weenigo mantu, sawu darba spehju. Mehs sinam, ir ari tahdi kalpi, kas nesehstas pee saimneeka schnabja pudeles, bet pat tos ihsos puswakas brihschus sin isleetot paschisglihtibai waj darbibai simpatiskâ beedribâ, kas mostas paschi un modina zitus, kas neatlaidigi turas ar weetejo demokratisko inteligenzi un it ihpaschi pee pilsehtas proletariata, kà sawa preekschzihnitaja un waditaja. Daudf winu wehl nawa — tas taisniba; bet winu skaits augs — jo tahlak, jo ahtrak.

11.

Par pilsehtneeku wezo un jauno paaudsi nebuhs tik daudf ko runat. Daudf kas no ta, kas fazits par femneezibu, teeschi sihmejams ari uf latweeschu pilsehtneekeem. Pilsehtneeku ar sewischkàm dsihwes tradizijam un ihpatneju psichologiju latweescheem wehl tiklab kà nawa.

Dſimuſchu un auguſchu pilſehtneeku latweeſcheem wiſai maſ; katrâ ſinâ noteizoſchais ſwars tai maſai, kas neſen wehl atſchkihruſees no ſemneezibas, kas ſtahw puszelâ ſtarp ſemneezibu un pilſehtneezibu. Latweeſchu pilſehta ſchimbrihſcham wehl ir tikai paplaſchinats un moderniſets zeems. Latweeſchu pilſonis ir tikai pilſehtas ſaimneezifkas dſihwes un kulturas apbruſchats maſgruntneeks. Latweeſchu fabrikas ſtrahdneeks ir fabrikas duhmu apkwehpinats ſemneeks. Schi „aplamà teorija" war buht nepatihkama ſtingru, noteiktu, gatawu ſabeedriſku ſchemu zeenitajeem, bet atraidama un apgahſchama wina naw, tapehz ka pati dſihwes ihſteniba ir winas pamats.

Gandrihſ waram ſazit: latweeſchu leelpilſonu wezajâ paaudſê naw neweena dſimuſcha pilſehtneeka. Latweeſchu leelpilſonis gadus trihsdeſmit, tſchetrdeſmit atpakal eenahzis no laukeem pilſehtâ par kugu buhwetaju, par muhrneeku, par ſehtas puiſi. Weeglaka dſihwe un leelaka pelna ir bijis wina ideals. Ilgi winſch mozijees un mehtajees, naw warejis tikt pee leelakas pelnas un weeglaka darba, uſ laukeem atpakal tikai aiſ kauna naw greeſees. Kà amatneeks, kà ſihkbodneeks winſch kà nekà ſitees zauri, bet lihdſ kahrtam mehrkim tà tikai gauſcham retais nokuhlees. Kahdam retam uſ weeglu roku palaimejees „kehreens", tas ar reiſi tizis wihrâ, un gadus deſmit wehlak jau neweens wairs nedomà par to, kahdâ zelâ winſch tizis pee mantas. Tomehr tahdi atſewiſchki „laimigee" latweeſchu leelpilſonibâ uſ pirkſteem ſkaitami. Wiſs wairums latweeſchu pilſonu wehl ſchodeen dſihwotu kà ſihkbodneeki, eebrauzamo weetu turetaji, ſih=

kaki amatneeku meistari u. t. t. Semneeki, semes ruhki pehz dabas, wini tirdsneezibâ ne domat nespehj konkuret ar schihdeem, wahzeescheem un kreewеem. Tirdsneezifka isманiba, tahredsiba, riſka droſchums un tamlihdsigas, tirgotajam nepeezeeſchamas ihpaſchibas, nepeemiht pilſehtas apbruſchatam latweeſchu ſemneekam. Patriarchalàs dſihwes ſurogati winu tura ſchaurâ lokâ — winſch ir neuſnehmigs, bailigs, daſchâ gadijumâ pat wehl naiwi religioſs, kà uſ laukeem leetu un ſauli, tà ari te winſch wiſa laba dahwinaſchanu ſagaida no augſcheenes; winſch naw ſapratis, ka pilſehtas bodneekam un uſnehmejam religija, kriſtigà morale un kas ar tàm ſakarâ, ir tikai ahrejàs formas wajadſiba, ſwehtdeenas drehbes, ko ſwinigos gadijumos welk mugurâ, ka ideals pilſehtas ſcheptneeks ſawâ dſilakajâ dabâ ir konſekwents ateiſts un ruhdits egoiſts, kas ſawu tuwaku mihl tikai tikdaudſ, zik no ta war nopelnit. Starp latweeſchu pilſoneem ſamehrâ maſ eewehrojamu tirgotaju; plaſchaki paſihſtamu miljonu firmu tiklab kà nemaſ naw. Tiklab kà nemaſ naw ari „tautiſkas" ruhpneezibas. Ir tikai daudſ un daſchadi neiſdewigi mehginajumi. Latweeſchu puspilſehtneeziſkajam ſemneekam truhkſt kapitaliſtiſkàs ſaimneezibas konkurenzê ruhditas dabas. Winſch war buht preekſchſihmigs taupitajs, krahjejs — rentjè. Kà tahds tad winſch ari tizis par to latweeſchu leelpilſoni, kas pehdejos gados tik droſchi ſahk pazelt galwu. Latweeſchu pilſoniba ir zehluſees zaur ſawu inteligenzi. Pirmee latweeſchu adwokati bij tautiſkas atmodas un paſchapſinas eeroſinataji pahrkahrklojuſchâ latweeſchu meet-

pilsonibâ. Wehlakee adwokati, ahrsti, cand. rer. merc. u. t. t. eewadija latweeschu pilsonibas speh-ji saimneezisko progresu. Wini nodibinaja krahj-aisdewu kases un zaur tàm latweeschu pilsoniba tika pee spehka un waras — pee nekustamem ihpaschumeem, pee nameem. Kas tad ir waja-dsigs, lai tagad latweeschu pilsonis tiktu pee na-ma un nodroschinatàm rentem? Mass eepreek-schejais eetaupijums — katrâ sinâ. Tahlak — nepeezeeschama peesleeschanàs kahdas kases wih-reem, partijai waj pretpartijai. Kur kase, tur arweenu ir partija un pretpartija. Kas patlaban pee stuhres, teem ir kredits, tee zel namus un dsihwo jauki; kas patahlaku, teem skausch, tee or-ganisejàs, mehgina gahst un dabut sawos nagos. Jaunpeenahzejam reflektantam nu nepeezeescha-ma weena kardinala ihpaschiba: saprast kurâ pu-sê pahrswars, partijâ waj pretpartijâ, posizijâ waj oposizijâ. Peesleeschanàs wahjakai, saude-tajai pusei war us wairakeem gadeem attahlinat zereto. Bet ar uswaretajeem drihs teek pee mehrka. Tad tikai jaeepasihstas tuwaki ar wee-nu waj wairakeem wadoneem — protams — labas pusdeenas jaismaksà un wisadi janodibina labi sakari. Pahrejâ no sihkpilsonibas us leel-pilsonibu, latweeschu pilsehtneeka zela juhtîs stahw krogs. Tur tee sakari teek nodibinati, tur teek likti pamati wiseem latwiskajeem seschstah-wu nameem. Sinams, daschs inteligents ispel-nas kreditu ari tà, ka kritiskâ brihdî, sapulzês un tamlihds. usstahjas ar labu muti, aisstahw wadonus, kuri paschi parasti wahji prot aisstah-wetees. Bet galwenâ kahrtâ krogos teek seeti un raisiti latweeschu pilsonibas naudneezikee

sakari. Krogs ir latweeschu ekoschās un topo=schās namneezibas birscha. Laikraksteem pee=kriht swariga palihga loma. Nekas latweeschu pilsonibu, pilsoniskās beedribas, laikrakstus — wisu, wisu! tā neustrauz un nesawilno kā kasu wehleschanas. Februarî un martâ latwiska pil=sehta dimd un duhz. Un pilnigi saprotams — ir par ko ustraukties. Kas tad kaisch zilwekam, kursch tizis pee kredita un tad pee prahwa na=ma. Kasê jamaksā prozentes astonas; bet kahr=tigi isihrets nams eenes sawas desmit. Tā tad simts tuhkstoschu parahda eenes diwus tuhksto=schus skaidras pelnas. Tā tad; jo wairak pa=rahdu, jo labaka pelna! Juhs warat eedoma=tees, kahds eespaids schai jaunai atsinai us pus=semmeezisko pilsehtneeku wairumu. Warat sa=prast, kapehz wisa latweeschu pilsonibas dsihwe konzentrejas weenigi ap krahjkasem, kapehz lat=weescheem naw ne leelu komerzielu ne ruhpnee=zisku usnehmumu, bet toteef ir neskaitami daudsi milju nami. Kapehz latweeschu pilsonibai itne=pawisam naw leelu wihru — ne politikâ, ne sa=dsihwê, ne sinatnê, itnepawisam jau ne mahkslâ, kapehz wisapdahwinatakee zilweki tur zenschas tikai tikt par namu ihpaschneekeem. Nekas jau newar buht patihkamak un omuligak, kā dsihwot absolutâ meerâ un tehret sawus kahrtigos trihs, tschetrus... desmit tuhkstoschus gadâ. Latwee=schu masgruntneezibas muhscha ideals ir pilnum peepildijees modernajâ pilsehtas namneezibâ. Tadehl tikdaudsi turigako lauku saimneeku likwi=dē sawu apdsejoto kaktinu us laukeem un pahr=nahk us pilsehtu par namneekeem. Namneekam naw tahda plehschanās ar gahjejeem un ziteem

nemeera elementeem; tikdaudſ winam tàs ruhpes, kà kahrtigi iſrakſtit kwihtes un eekaſet ihres. Paſehdet ſchtamkneipê, ſatiktees ar paſinam, eedſert, prahtigi iſrunatees — uſkahpt kaſê, pawaizatees, wakarâ noeet uſ kahdu rewiſijas komiſijas waj padomes ſehdi, ſeewu waj meitu aiſwadit kinematografâ waj konzertâ — tas ir latweeſchu zaurmehra pilſona deenas darbs. Tà aiſrit wina dſihwe — wahrda teeſchâ ſinâ — kà pa ſweeſtu, kà pa taukeem. Droſchi ween winam ir ari ſawa waſarniza juhrmalâ un — beidſamâ laikâ — ari mahjas uſ laukeem. Lauku dſihwi winſch naw aiſmirſis; ja ween eeſpehjams, winſch nopehrk mahjas ſawâ dſimtenes pagaſtâ, winſch iſbrauz daſchas deenas tur padſihwot, winſch eekſcheji ſmej preekâ, kad ſtaigà pa paſihſtamàm weetam, un wezee nahburgi ar preeku un ſkaudibu luhkojas uſ winu, ſawa ideala peepilditaju. Un beſ tam winam wehl kahda ſlepena gudriba: newar jau ſinat, waj kahdreiſ neiſzelas kahda kriſe, kad namu wehrtiba un ihres krihtas — tad winam tatſchu wehl uſ laukeem paleek ſaws droſchs kaktinſch.

12.

Kà uſ laukeem turigais maſgruntneeks, tà pilſehtâ labi nogruntejees namneeks ſtahw dſihwes zentrâ. Wiſàm mantigo lauſchu noſchkiram un ari ſtrahdneezibas neapſinigai dalai winſch ir itkà ideals, winu dſihwes weids un paraugs, pehz kura wiſi teezas. Ko latweeſchu ſemneeks un wina neſenà atſare, tà ſauktais pilſehtneeks, war eedomatees jaukaku, kà tikt par ſawa labi nodroſchinata un eeneſiga kaktina ihpaſchneeku,

laist sawus behrnus augstâs skolâs, lai tee ismahzitos gudraki par wezakeem, t. i. galwenâ kahrtâ lai tee eemahzitos runat swescħâs walodâs, ko tehws un mahte nesaprot, waj saprot slikti, dsihwot bes darba un ruhpem un tikai brihscħam pakaweetees romantiskâs atzerês pee teem laikeem, kad bij dubli jabreen, kad wakaros rokas sahpeja no iskapts waj arkla turekla! Blakus profesionalajeem namneekeem ir loti daudf inteligento, brihwo profesiju darbineeki: ahrsti, adwokati u. z., ir daudf skolotaju un eerehdnu, kuri tàpat zenscħas un ar laiku ari teek par namneekeem. Winu dsihwes weids tikai ar to atscħkiras no pilsoniskâs normas, ka sinamu, noteiktu laiku wini saistiti sawâ amata darbâ un „sabeedriskai" dsihwei war seedot tikai nowakaru stundas. Bet ari wiss winu darbs, lai kahds buhdams, norisinas ta pascħa sawa kaktina „idejas" ehnâ. Ja profesija maseenesiga, ja naw eespehjams pat tikdaudf eetaupit, zik nepeezeescħami gruntsgabala eepirkscħanai un wispahri naudneezisku sakaru nodibinascħanai, waj ari ja profesionalis pehz sawas dabas wehl tik pahrleeku semneeks, ka nesehdf tahdus sakarus atrast, tad winscħ wispirms eepehrkas us laukeem mahjas. (Daudf ari tahdu, kam jau no wezakeem mantotas mahjas.) Scħo rindu rakstitajam ir pasihstami wairaki Rigas skolotaji — lauku masgruntneeki, kas labak par wezeem semkopjeem sin ahbolu un linu zenas, un weiklak prot isandelet kartupelus, zuhkas un kumelus.

Starp sposcħo leelpilsonisko stahwswaigscħnu simteem klaino sihkpilsonisko meteoritu tuhkstoscħi. Augstu pahri wineem ilgotà leelpilsoniskà

debeſs ar ſaweem ſpihdekleem, tuwu apakſchâ wirmojoſchà darba-lauſchu miljonu maſa. Kà lauku maſgruntneeku rentneeki un puſgraudneeki, ari pilſehtas ſihkpilſoni pehz ſawa ſaimneezikà ſtahwokla daudſ tuwak proletariatam, nekà leelburſchuaſijai. Wiſi ſchee ſihkbodneezini, amatneeku meiſteriſchi, amatneeki un daſchadi maſi uſnehmaji beeſchi ween pelna wehl maſak un dſihwo behdigaku dſihwi nekà algoti fabrikas ſtrahdneeki. Dſihwo un rihkojas wini ſtrahdneeku kwartalos, winu klienti ir weenigi tikai ſtrahdneeki. Tahda ſihkbodneeka waj amatneeka ſtahwoklis pilnigi atkarajas no tàs fabrikas apſtahkleem, kuras tuwumâ winſch nometees. Apſtellejumu wairoſchanos, darba ſpehka paleelinajumu, algu zelſchanos, tàpat kriſi un ſtreiku winſch tuhlin ſajuht ar ſaweem miltu maiſeem, ſilku muzu un baltmaiſes kurwi. Par fabrikas eekſchejo dſihwi, par adminiſtrazijas rihkojumeem un jauneem nodomeem winſch intereſejas wehl wairak nekà ſtrahdneeki paſchi. Wiſur winſch ir ar ſtrahdneekeem; winſch laſa un iſdala ſtrahdneeku awiſi, winſch eeſtahjas ſtrahdneeku beedribâ, agitè un balſo preekſch ſtrahdneeku kandidata. Winſch nedrihkſt zitadi darit. Un tomehr wina ſirds — ta pa leelum leelakai dałai ir tahlu noſt no ſtrahdneeku leetas. Strahdneeka ſpehks, un maiſe, un liktenis ir winu apſinâ, kopeju intereſchu atſinâ un kolektiwâ rihzibâ. Pa weenam ſtrahdneekus ſalauſch kà trauſlu ſaru, bet aktiwas ſchkiras ſaiſtiti kompaktâ maſâ wini war atturetees pretim pahrmehrigai ekſploatazijai un uſlabot kopeju, un tà tad ari katra atſewiſchka ſtrahdneeka ſtahwokli. Strahdneeku ſchkiras

leeta prasa noteiktu, bet loti daschadigu rihzibu, isturibu un reisem pat leelus upurus. Sihkbodneekam un sihkam amatneeku meistaram pahr wisàm leetam ir wajadsigs meers. Lai zik slikts wina pirzeju stahwoklis — ja tikai wini kustas un kaut zik wehl pelna, winsch war sistees zauri, jo pee wina dabujams tas, bes ka neweens newar ne deenas dsihwot, winam tà ka tà paliks tee paschi nabagu graschi. Dauds jau winam newajag; wina dsihwes prasijumi ir loti mehreni. Bet ja fabrikà iszelas streiks waj kahds zits trauzejums, tad tuhlin par dewindesmit dewinàm prozentem kriht wina klientu pirkschanas spehja un bankrots ar kaulainu pirkstu peedausa pee wina durwim. Kredits tahdam sihkam wihram leelo tauteeschu kasê pa laikam mass, kooperganisazijas, organisetas paschpalihdsibas itin nekahdas — sihkweikalneeki rehkina un zer weenigi tikai us sawstarpeju iskonkureschanos. Tapehz sihkweikalneeks wehlas tikai meeru, tikai eespehju meerigam weikala darbam. Tà tad paschos galwenos wilzeenos wina dsihwes intereses un tamlihds ari psichologija israhdas teeschi pretischka strahdneezibas psichologijai un teeksmem. Sihkweikalneeks pagaidam eet ar strahdneezibu, bet slepenibà krahj kapeiku pee kapeikas un jau laikus apluhkojas pehz kahda lokala tuwaku pilsehtas zentram, kur darischana ar „tihraku", meerigaku publiku. Kam ween eespehjams, tas rauga tikt pee sawa kaktina, pee sawa namela, lai to pahrdodot winnetu kahdus simtus, lai tiktu draugos ar leelajeem tauteescheem — lai tiktu pee droscha ihpaschuma un droschàm rentem.

Un nu — pilsehtu strahdneezibas wezakà paaudse! Naw winas. Naw pilsehtas wezakàs paaudses proletariata, bet tikai fabrikas duhmu un puteklu apkwehpuschi semneeki. Wispirms jau wispahri starp fabrikas strahdneekeem samehrâ maf wezaku zilweku. Kas agrakos laikos eenahkuschi pilsehtâ, tee waj nu no fabrikas iskuhluschees par kaut kahdeem patstahwigeem usnehmajeem un weikalneekeem, waj diwdesmit peektajam gadam tuwojotees isfweesti, waj ari weenkahrschi miruschi. Bet starp teem un teem, kas patlaban wehl strahdà, tikai gauscham retais kahds pilsehtâ dsimis un usaudsis. Wisi tee eenahzeji, semneeki. Gan darbs un darba apstahkli un wisa apkahrtejà dsihwe loka un weido un pahrweido zilweka dabu un dwehseli, bet razionels pahrweidojums nenoteek gadâ, diwos — ari diwdesmit gados nè. Rakstura pamatwilzeeni ir eedsimti un pirmo diwdesmit gadu dsihwes eesihmeti. Un kas eedsimtibas zelâ mantots, naw weenigi tikai no tehwa un mahtes, bet no daudsàm eepreekschejàm paaudsem. Ikweens atsewischks zilweks ir tautas wehsturiskà tipa attehls un wariazija. Desmit — diwdesmit wehlakàs dsihwes gadu war razioneli pahrgrosit zilweka pasaules atsinu; sawads darbs war sàwadi pahrskànot zilweka gribu un apsinatu zenschanos. Bet pahrweidot zilweka dsilako dabu un imanentàs, slepenàs teekfmes — to nespehj diwdesmit, nespehj ari tscherdesmit gadi. Weselàm paaudsem wajag mainitees jaunâ darbâ un jaunos apstahklos, lihds kamehr pamasam isweidojas jauns zilweka tips. Wehl labam laikam japaeet, lihds kamehr latweeschu strahd

neezibâ warefim atraſt noteiktu, aktiwi proleta-riſku rakſturu. Wezàs paaudſes latweeſchu fabri-kas ſtrahdneeks dſihwes iſſchkiroſchos momentos iſrahdas par to paſchu paſihſtamo paſiwo ſem-neeka zilweku. Uſpluhdu laikmetâ winſch peldeja ar ſtraumi — gluſchi tàpat kà progreſiwakais lauku ſaimneeks, rentneeks un pusgraudneeks. Bet uhdeneem norimſtotees, rauga weens pats uſ ſawu roku tikt „uſ augſchu". Latweeſchu ſtrahdneeku organiſaziju waboni ſinàs labak, zik ap peezdeſmit gadu wezu zilweku ſaſkaitams apſinigà, organiſetà proletariata rindâs. Fab-rikas duhmu apkwehpinatam ſemneekam naw walas ne intereſchu domat par ſaweem lihdſbee-dreem, par ſawas ſchkiras kopejàm wajadſibam un taktiku. Kà wina tehwa tehws muguru leekdams un kunga peedurknes laiſidams, puhle-jàs tikt par wagaru un tad ſpeeki danzinat pa ſawu tautas brahlu muguram, tà tagad wezaks fabrikas ſtrahdneeks zenſchas iſpelnitees fabri-kanta atſinibu, apakſchmeiſtara waj meiſtara tſchinu — atdalitees, pazeltees pahri melnajam puhlim, kaut kur pilſehtas nomalê eeguht ſawu kaktinu, ſmalkak iſaudſinat ſawus behrnus, lai teem ſawu muhſchu nebuhtu janokulas ar ku-ſcham, lai teem atwehrtos peeeja augſtakâs aprin-dâs. Pehdejâ laikâ, kad ſihkgruntneeziba tik leeliſki uſplaukſt un tik labi atmakſajas, winſch rauga uſ laukeem nopirkt kahdu maſaku ſemes gabalu, krahj un taupa un rehkina tikai, kà pahr-tizibâ un meerâ nodſihwot muhſcha beigas tur-pat, kur bij ſahkums.

13.

Pilsehtas jaunà paaudse...

Leelpilsonibas jaunà paaudse no pirmà azu usmeteena leekas pawisam atdalijusees no semneezibas, aisgahjusi tik tahlu, ka nekahdas semneeka pasihmes pee winas naw atrodamas.

Wistahlaku schajâ „kulturas" zelâ „us augschu" laikam buhs usraususees leelpilsoniskàs jaunàs paaudses seeweeschu dala. Pajaunàs apprezetàs kundses tatschu ari warefim skaitit pee schis paschas paaudses. Paskolotàs un isskolotàs bagatu tirgotaju un zitu weikalneeku meitas pa leelakai dalai isprezinatas pilsoniskajeem inteligenteem: adwokateem, ahrsteem, inscheneereem, architekteem, wispahri studeteem brihwprofesionaleem. Mehs jau sinam, ka profesija wineem tikai laikkawekla un sabeedriska prestischa dehl. Ar seewas tehwu laipnu un wisai saprotamu peepalihdsibu wini drihs pehz kahsam eedsihwojas sawâ im= un automobilî, us neissihkstoschas rentes pamateem nodroschina sawejo un sawu behrnu muhschu un tad wisadi eerihkojas omuligi. Wehl omuligaki dsihwo winu zeen. kundses. Kurai wehl wairak semneezisku=tikumigàs kautribas, ta sahkumâ daschreis neapdomigi sazel trazi familijas dsihwê, — kad wihram newikus pagadijees paweeglak, t. i. pamatigak usdsihwot. Tomehr latweeschu naudigajeem pilsoniskajeem inteligenteem par godu jasaka, ka tas nenoteek wisai beeschi: winu usdsihwes galwenee punkti ir eedserschana un kahrschu spehle; studentu gadu seksuelai islustesch anai wini ar katru gadu wairak atradinas. Un profesionelu erotomanu starp wineem laikam pawisam masi warès sameklet. Tà

jaunàs pilsoniskàs kundses war dsihwot omuligi. Un dsihwo. Leelakà dala loti praktiski pahrsin mahjas saimneezibu un ruhpigi gahdà par to, kas wihram pee meesas wajadsigs. Jaunai pilsoniskai kundsei peekriht dsihwokla eekahrtoschana un pahrraudsiba. Un wina kahrtigi usrauga, waj tepiki peenahzigi isklapeti, waj putekli no spoguleem noslauziti, waj bilde us naglinas nawsaschkeebta, waj kungam wanna peenahzigi sagatawota, waj awise sawâ weetâ nolikta — un waj deenestmeitas sawâ starpâ maisceenigi nesatschukstas par kungu. Tahlak — wina nodarbojas ar behrnu audsinaschanu. Apgehrbschana, ehdinaschana, usraudsischana — tas, saprotams, ir behrnu meitas usdewums. Bet wina tos rabina smalkâ uswedschanâ un mahza — par wisàm leetam un wispirmâ kahrtâ wahziski runat. Tas lihdsi paschain pehdejam brihdim ir latwiski-pilsoniskàs audsinaschanas pamata motiws. Atklahtà kahrklu wahzeetiba ir tikpat kà isskausta, bet ar katru deenu kuplak ussalo slepenà, maskotà, kaunigà. Tad tahlak jauna pilsoniska kundse pahrsin ari kehki. Wina nebuht nekautrejas pat kehkschu pawadit lihdsi Daugawas tirgum, ar sawas paschas pirkstu apwelt burkanu buntiti us otrajeem sahneem, pee sawas paschas deguna peelikt un paostit gurki, waj zitu augu. Un kauletees, t. i. taupigi saimneekot wina ari labi prot. Tomehr wiss tas aisnem tikai diwas trihs stundas deenâ. Un breesmiga garlaiziba neisbehgami mahz ikkatru jaunu pilsonisku kundsi. Kà nosist leelo laiku? Atkal winai par godu jaleezina, ka ar flirtu un wispahri ar erotiku wina nodarbojas maf. Ahrejàs tikumibas sinâ jaunà

pilſoniſkà kundſe wiſpahri naw wainojama: winai wehſas aſinis, bet, galwenâ kahrtâ, wina par ſlinku un bailigu. Wina allaſch ſtingri turas konwenzionelàs tikumibas robeſchâs. Bet tad wina nodarbojas ar ſportu. Ar katru deenu wairak wina peegreeſchas wiſmodernakajam ſporta weidam un darbojas filantropiſkâs beedribâs. Nabagu apgahdaſchanas beedribâs, proletareeſchu behrnu iſglihtibas beedribâs un tamlihdſ. Tur ir ſekzijas, komiſijas, waldes ſehdes, pilnas ſapulzes — ſinojumi, pahrſkati, referati, projekti, eewehleſchana, rakſts awiſês. War eeſehſtees automobilî un iſbraukt uſ laukeem koloniju rewidet, audſinatajus iſpraſchnat un uſſlawet, nabaga behrneem pa ſaujai konfektes aiſweſt — un atkal rakſti awiſês un patihkama apſina un omuliba. Pa reiſei kahds konzerts, kahdas korporazijas balle, reiſ pa gadu kahds labdarigs iſrihkojums, kur war tehrptees ſpezielâ koſtimâ, iſrahdit ſawu garſchu, bagatibu, ſmukàs apakàs formas un zilwekmihleſtibu. Beidſamâ laikâ daſcha pilſoniſkà kundſe ſahk jau ari nodarbotees ar literariſkeem rokdarbeem, bet tahdu tomehr wehl wiſai maſ: maſ intereſes preekſch tahdàm leetam un wehl maſak latweeſchu walodas praſchanas.

Tà wegetè jaunà, apprezetà pilſoniſkà kundſe. Neprezetà augſtakà meita, gimnaſiju nobeiguſi, pagaidam kà neka noſit laiku mahjâs. Klaweeres ſpehlet — tas ir obligatoriſki. War ari druſku dſeedat mahzitees waj druſku gleſnot. Druſku palaſa, paintereſejas par pilſehtas mahkſlas muſeju, aiſeet uſ wiſtu iſſtahdi maſajâ Wehrmanparkâ, aiſeet uſ kahdu ſlawenu weeſiſrahdi

wahzu teatrî waj paklausitees kahdu zaurbrau-zeju konzertu. Protams, wisu ar mehru, prahtigi nomehrotâ porzijâ, bes ekstremeem. Galwenais paleek bruhtgana luhkoschana; tadehl tualetes, tualetes, tualetes, wisu solidako ballu apmekle-schana un wisadas wahrda un dsimumdeenu no-swehtischanas, rosà kuweri un atschkaiditi, ma-skoti labako aprindu rangdehwuh pee mammas sahneem. Tà sawu laiku nosit bagatà pilsoniskà meita. Kaut kas, prastu darbu waj kaut ko zitu „prastu" atgahdinoschs winai neteek tuwu. Extrait double Nr. 4711 pa puspuhrweetu smarscho preti, kur dailais dsimums sawu kahju zel.

Un nu — salà jauniba, leelpilsonu wihreeti-skà paaudse! Ta, bes wahrda runas, tagad ska-tama latwiski-tautiskàs kulturas wirsotnê. Ja-peesihmè, ka ta naw tihri pilsehtneeziska; lauku tirgotaju, melderu, krodsineeku un turigako mas-gruntneeku dehli ari tur atrodami prahwâ skaitâ. Kamehr wina eet widus skolâ, wina nereti „in-teresejas" par mahkslu, par literaturu un tam-lihdsigàm leetam, eestahjas kaut kahdâ nekaitigâ skolneeku pulzinâ, mehgina tur kaut ko sarakstit un nolasit, eet uf salktisteem rakstneeku wakareem, uf Latweeschu beedribas jautajumu wakareem, aisstahw Sauleeti un Falliju un Wiktoru Egliti pret sarkanajeem beedreem — bet galwenâ kahrtâ tomehr nodarbojas ar wisadu fisisku sportu, jo tas tagad ofizieli un priwati teek tà eerosinats, pabalstits un eeslawets, it kà bes sporta muhsu mihlai tehwijai pahra gadu laikâ buhtu jabei-dsas aif masasinibas, neirastenijas un wispahriga gariga pahrpuhlejuma. Ari studejoschà jaunà

paaudse wehl stipri ween nodarbojas ar muskuku un kulaka kulturu. Tomehr pamasam to isskausch korporeku flirts un wispusigà usdsihwe. Bagats korporelis ir latweeschu turigàs pilsonibas azu raugs. Neweena, lai zik resna mamma, lai zik smuka meita newar atturetees preti krahsu warawihksnai pahr baltu westi. Ari par nabaga korporeli gahdà ispalihdsigi tautiski studu deweji, tautiskas naudas eestahdes un tautiskas jaungada wisites. Korporelim naw jadomà par nahkotni: gan jau gadisees weeta kahdâ tautiskâ kreditеestahdê waj zitur. Winsch dsihwo schai deenai. Winsch dser un iswisinas un atkal dser un gataws wisus ormanu sirgus apdsirdit. Wisos kafèschantanos un warietèteatros winu pasihst. Wina dehl wisos naktskabakos spehlè damu orkestri. No wina wiswairak pahrteek wisadi ahdas un zitu slimibu ahrsti. Pehdejâ laikâ sakà pilsoniskà jauniba peepalihds ari wezai paaudsei politiskâ zihnâ. Bet ta ilgst tikai pahri deenas. Galwenais tomehr paleek usdsihwe. Sakà jauniba dsihwo sali!

Un nebuht tik swescha wina naw muhsu pasihstamajam latweeschu semneekam. Ja paluhkojamees druskku labak, tad redsam, ka ta taisni ir sawa kaktina zilweku idealu aissneedseja, wina slepeno ilgu peepildinataja, wina „neprahtigo“ zeribu realisetaja. Wina ir apgahdata, wina ir bes ruhpem, winai naw gruhti jastrahdà prasts darbs, wina staigà kungu drehbês un baltàm rokam, wina runà sweschâs walodâs un facetas ar smalkeem laudim. Wina dser . . . ja, wina dser un usdsihwo drusku par dauds. Wezà paaudse sahk kasitees aif ausim. Bet darit tur neka

newar: jaunà paaudse ir taisni tahda, par kahdu wina audsinata un kahdai winai jabuht. Jaunà paaudse plauj to, ko wezà sehjusi.

14.

Sihkpilsoniskà jaunà paaudse tàpat klausigi eet pa to zelu, uz kura winu nostahdijusi wezà. Winas dsihwes weids, interesses un zenteeni pastahw no teem paschcem, pahrkauseteem un druſku pahrstrahdateem elementeem, kas radusches wezàs paaudses saimneeziskâ dsihwê. Mehs jau redsejàm sihkpilsonisko dsihwi spraugâ starp kapitalistisko leelpilsonibu un pilsehtas proletariatu, redsejàm ari sihkpilsona diwatnejo dabu. Wehl spilgtaki un daschadaki diwatneja ir sihkpilsoniskàs jaunàs paaudses daba. Sihkpilsonim-tehwam ir loti gruhta dsihwes zihna starp diwàm pretschkiram. Ihstenibâ gan par zihnu to nemaz newajadsetu saukt, jo tur naw nekahda noteikta plana un wirseena, bet tikai nemitiga peemehroschanàs, azumirkla ismantoschana, instinktiwa balanseschana starp draudigàm waram. Ir gluschi dabigi, ja sihkpilsonis zenschas sawus behrnus iszelt no tàs schauràs spraugas, kurâ pats, warbuht, wisu muhschu swihdis. Zik wina spehkâ, winsch zenschas tos skolot. Protams, mums te atkal jaatkahrto tas pats, kas bij jasaka par wisàm latweeschu wezàs paaudses noschkiram: sihkpilsonis neatsihst un nesaprot zitadu isglihtibu, kà weenigi tikai praktisko, to, kas zilwekam peeschkir ahrejo smalkumu un palihds daudz naudas pelnit. Smalkakai dsihwei winsch no laika gala sawus behrnus audsina. No „prasta" darba wini teek sargati kà no uguns. Pehz eespehjas

ari no satikfmes ar „prasta“ darba strahdneekeem un winu behrneem. Bet pilnigi tas naw eespehjams sihkpilsona atkaribas un teescho dsihwes interesch u dehl. Tad sihkbodneeka waj amatneeka madamina klusibâ, mahjâs jo uszihtigak puhlas islabot to, kas atklahti us eelas waj sehtâ sabojats. Sehnam waj meitenei nemitigi teek skaidrots un kalts, zik prasti un launi ir strahdneeku behrni, zik nesmuka wisa skraidischana, plosischanàs un klaigaschana, kà weenmehr jaluhkojas us kungu behrneem — zik tee ir rahtni un paklausigi un klusi, un kà tee mahk kahjinu paschwihkat un knikſi pataisit. Pehdejo kapeiku sihkbodneeze neschehlo behrnus gehrbdama un puzedama, lai tee isskatitos kaut zik lihdsigi ihsto kungu behrneem. Pehz kungu paraschas tee teek uszihtigi wadati us wisadàm rihta un wakara kalposchanam; mahjâs teem jakal pahtari un jamahzas korali dseedat. Ja madama pati kaut zik buldurè, tad sehnam un it sewischki meitenei no paschas masatnes jamahzas bulduret wahziski. Un ja ari walodu neprot, tad „smalkus“ teikumus un wahrdus iskatra peesawinajusees. Ta ir ta lauschu schkira, kur wiswairak teek zeenitas wiswisadas „grosites“, „tantes“, „eftes“, „stangas“ un tamlihdsigi kehmi. Ja sihkpilsonim „schefte“ kaut zik eet us augschu, winsch sawus behrnus suhta wideja mahzibas eestahdê. Meita tur peesawinas wisu, kas nepeezeeschams, lai to kahds wirskomijs, „buchalteris“, waj pat kahda namela ihpaschneeks-wezpuisis waretu prezet. Dehls gimnasijâ waj realskolâ drihs aprod ar saweem augstako schkiru skolas beedreem un pamasam pahreet zitâ, wezaku ilgotâ sabsihwes pakahpê. Augstskolâ jau

wairs naw zitas starpibas starp leelpilsona, masgruntneeka un sihkpilsona korporeli, kà weenigi naudas sinâ. Turigee korporeli studè us tehwa rehkina; nabadsigakee, sihkpilsoniskee taisa paradus. Studenta parahdi ir weena no tàm stiprakajàm saitem, kas masturigu masgruntneeka un sihkpilsona dehlu us wisu muhschu saista pee leelajeem, naudigajeem pilsoneem, winu kasem, kasu wihreem un punscha bolem, pee winu beedribam, wisitem, stipendijam un tamlihdsigeem klauscheem.

Aplam buhtu neminet to, samehrâ gan neezigo, bet wisai swarigo sihkpilsoniskàs jaunàs paaudses dalu, kura nepagrimst wehdera, kulaku un raibas westes kulturâ, bet schà waj tà teek pee ihstas isglihtibas, teezas noskaidrot sawu apsinu, isprast sawu apkahrtni un sewi, atsiht, nowehrtet un iskopt sawus spehkus un peedalitees raschigâ sabeedriskâ darbâ. Tas ir tas masuminsch rauga studentu masas eejawâ, kura pehz ween newar teikt, ka wisa reakzijas laikmeta studentiba noslihkusi arodneezziskâ praktizismâ, wehdera materialismâ un futbolismâ. Ta wehl sina tahlakus mehrkus, kuri weenigee augstskolu isglihtibai peeschkir augstakàs isglihtibas nokrahsu. Ta weenigà wehl iszelas no smagàs, kuhtràs, preekschlaikus pahrtaukojoschàs balteeschu augstskolu jaunatnes, un tikai winas pehz mums naw ais kauna janowehrschas Kreewijas augstskolu studentu labakàs dalas preekschâ. Protams, wina ween nespehj galwaniset kempigo, nedsihwo latweeschu studentibas masu, bet, masakais, wina sargà maso, spodro sabeedrisko ideju dsirksteliti, kas apslehpta kwehlo un ko tikai spehzigi sadsihwes wehji war uspuhst baltâs leesmâs.

Sihkpilsoniskàs jaunàs paaudses wairakums no masàm deenam teek audsinats un radinats reebigâ sabeedriskâ un tikumiskâ diwatnejibâ. Tapehz itnepawisam jau nawa ko brihnetees, ja tik leela winas dala „eet us augschu", t. i. pagrimst un panihkst birgeliskàs kulturas tukschibâ un wehdera materialismâ. Un atkal tapehz jo peewilzigaka leekas ta masakà dala, kas par spihti wisam arweenu wairak peewehrschas strahdneezibai un winas zenteeneem. Ne ikkatra sihkbodneeze paguhst no laika gala peepotet sawam dehlam un meitai kungu mahjas „kulturas" ilgas. Ikdeenas satikšme ar strahdneeku behrneem, dsihwe fabriku eezirknî un nabaga lauschu widû, paschu wezaku nedroschais stahwoklis un daschdaschadi kluhmaini atgadijumi dara pahrak stipru eespaidu us augoscha behrna dwehseli. Dsihwes skolas isglihtiba daudsreis ir spehzigaka nekà wehlakà, konzesionetà, noschkirtà, kur algoti burschuasijas eerehdni mahza, ka pasaules kahrtiba no laika gala tahda bijusi, ka nekas naw grosams, ka wiss ir labi, ka katram wajag dsihwot meerigi sawâ kahrtâ, tikai strahdat, kraht un rihtâ un wakarâ luhgtees un wisu swehtibu gaidit no teem kalneem un winejâ pasaulê. Demokratiskà apsinâ atmodusees jaunatne gan pa leelakai dalai nahk no tàs sihkpilsonibas dalas, kurai dsihwê nelaimejas, kas saimneeziski pamasam proletarisejas. Protams, ta naw wezàs paaudses lolota un mihlota. Pahri pusmuhscham nodsihwojusi sihkpilsonu wezà pasaule naw wairs garigàs atmodas spehjiga. Leelpilsoniba ir winas ideals, un dsihwes klismas nespehj winas sirdi eesildit preeksch proletariata idealeem. Bankrotejuschi

sihkpilsoni weeglak pahrwehrschas par neglahbjameem pesimisteem, par dsihwes un gara wagabundeem, nekà par apsinigeem strahdneekeem. Tadehl besfatura un besfistemas nihilismâ, sabeedriskâ un idejiskâ anarchismâ noklihst ari tikdaudf rewoluzionaràs sihkpilsoniskàs jaunàs paaudses. Tomehr, kà jau minejàm, dala eespehj usnemt proletariskàs pasaules atsinu un paleek par derigeem darbineekeem strahdneezibas rindâs. Tee zenschas pehz pamatigas sinatniskas un arodneeziskas isglihtibas, bet neaismirst, ka ikkatrs arods ir tikai etaps kopejâ strahdneezibas darbâ. Schai jaunàs paaudses dalai nereti japahrdsihwo leeli, dascĥreis pat tragiski sareschgijumi pilsonisko eedomu apmiglotâ un wehrdsinatâ dsimtâ. Ta newar isglihtibai eedomatees zita noluhka, kà weenigi tikai diplomu un ahreju spihdumu. Ta wehrtè zilweku weenigi pehz wina naudas pelnischanas spehjam. Kur jaunàs paaudses skaidrà materialistiskà pasaules atsina un idealee zenteeni saduras ar wezàs religiski-leekuligajeem mahneem un praktizismu, tur rodas tàs „dsimtas plaisas", par kuràm gaudo wisi kanzelneeki, bet kuras naw ne „nowehrschamas", ne aisberamas.

15.

Ja nebuhtu jaunàs, apsinigàs pilsehtas strahdneeku paaudses, tad latweescheem wispahri nebuhtu apsinigàs darba demokratijas, apsinigàs strahdneeku schkiras. Sanrehrâ wina nawa leela, bet wairojas kà speestee Israela behrni reis Egiptê.

Latweeschu apsinigà jaunà paaudse ir jauna neween biologiskâ, bet ari wehsturiskâ nosih=

mê. Latweeschu apsinigà proletariata wehsture ir tikai gadu 10—15 ilga. Tà tad tagadejà jaunà paaudse naw sanemta mantojuma tahlakisko-peja, pasahktà zela tahlakturpinataja, nodibinatu tradiziju sargataja, bet wisadi un pilnigi eekarotaja, dibinataja un jaunraditaja. Nemaldigi nowehrtet un spreest par eekarotaju eespehjams tikai tad, kad winsch sawu zihnu beidsis un jaunam palahwis weetu; tapehz mehs sche negribam sihki istirsat ne wispusigi apluhkot — tikai aisrahdit us paschu galwenako.

Apsinigi proletariskà jaunà paaudse daschâ sinâ ir itkà bes paschas pagahtnes. Ta naw atwase pee weza zelma, naw ari weza pehdejais, sulotais augums, bet pilnigi jauns stahds, kura idejisko sehklu daschi instinktiwi-apsinigi inteligenti, warbuht, paschi lahgâ wehl nepasihdami, atnesuschi Latwijâ, kuru ahtri dihdsejusi un isaudsejusi labwehligà plaukstoschi-ruhpneeziskà apkahrtne, kuru naudigàs pretwaras apbrihnojami ahtri padarijuschas stipru. Jaunai apsinigai strahdneezibas paaudsei naw sawas wezàs — mehs jau minejàm, ka wispahri naw wezàs apsinigàs strahdneezibas. Ja ari gadijees wezajâ kahds rets apsinigs strahdneeks, winam gruhti, gandrihs neeespehjami sawus behrnus apsinigi audsinat. Jo newar jau nemas runat par audsinaschanu tagadejà fabrikas strahdneeka dsimta. Darba apstahkli ir tahdi, ka dsimta ihstenibâ pastahw tikai wahrda pehz. Augu deenu strahdneeks un wina seewa ir darbâ un schkirti no saweem behrneem. No masàm deenam strahdneeka behrni isaug us eelas. Eela ir proletareeschu behrnu ihstà audsinataja. Un eelas

pedagogija beeschi ir pawisam zitada, nekà apsinigi strahdneeku wezaki buhtu wehlejuschees. Pa swehtdeenam un ihsàm nowakaru stundam starp darba nogurumu un ihso meega atpuhtu nekas leels naw panahkams. Jo proletariskà audsinaschana nawa eekahrtojama pehz birgelisku kanzelneeku rezeptes, kur rihkste ikkatrâ pawalas brihdî un pahtaru grahmata rihtos un wakaros ir tee galwenee lihdsekli. Strahdneeka behrnam deenu pa deenai wajadsetu organiski usnemt un eespot sewî to, pee ka tehws tizis pehz ilgas mozoschas mekleschanas un zaur gruhtu eekscheju zihnu. Deendeenâ winam wajadsetu buht pee tehwa, redset un wehrot un lihdsdsihwot wina darba un dsihwes zihnu, lai proletariska atsina winam tiktu tikpat weenkahrscha, dabiska un nepeezeeschama, kà asinu rinkoschana un elposchana. Bet us eelas winsch elpo birgeliskàs „kulturas" atkritumu nahwejoscho twanu. Tas pats, wehl leelakâ mehrâ turpinas birgeliskâ skolâ. Jo nawa wehl latweeschu strahdneeka behrneem peeejamas zitas skolas, kà weenigi tàs paschas birgeliskàs. Ar nesaprotamu nolaidibu gandrihs wisas strahdneeku kulturas un isglihtibas beedribas lihds schim konsekwenti ignorejuschas wisswarigako strahdneeziskas audsinaschanas un elementaras isglihtibas jautajumu. Preekschrewoluzijas laikmetâ, masakais, sinamas daschas pirmmahzibas skolas, kur strahdajuschi apsinigi skolotaji. Bet tagad naw nekas dsirdams, peem. par behrnu dahrseem, kuros strahdneeku behrni waretu patwertees no eelas samaitajoschà eespaida, kur apsinigi audsinataji stahwetu sem paschas strahdneeku schkiras resp. winas ispil-

doſcho organu kontroles. Strahdneeki meerigu ſirdi atdod ſawus behrnus birgeliſkâs ſkolâs, pilſoniſki=filantropiſkâs mahzibas eeſtahdês un kolonijâs, kur tee teek bej kaut kahda idejiſka pretſwara, bej kulturelas deſinfekzijas wadati uſ pahtareem un zitadeem klauſibas eerihkojumeem, teek peeradinati wiſu ſagaidit no bagatu kungu ſchehlſirdibas — wahrdu ſakot, teek atdoti filan=tropijas ſportsmenu brihwâ rihzibâ, garigi ga=ligi ſamaitati un birgeliſeti. Jo leelakâ mehrâ tas wiſs noteekas pilſoniſkâs widejâs mahzibas eeſtahdês. Tur ſtrahdneeka behrnam, pilſona atwaſei blakus ſehdot, pamatigi teek iſnihzinata ſchkiru ſtarpibas ſajehga, iſraweta ſawu ihpat=neju intereſchu apſina un tad ſchis garigais ſke=lets ſtiprâm dogmu kehdem peekalts pee pilſoni=ſkajeem mehſlu rateem.

Tahds negribets liktens draud apſiniga ſtrahdneeka behrnam. Neapſinigâs wezâs ſtrahdneeku paaudſes wairakums, kâ redſejâm, tihſchus un ar wiſu waru gruhſch ſawus behrnus wina nagos. Neapſinigâ ſtrahdneeka behrns ar waru teek dſihts uſ pilſoniſki=praktiſkâ, gludeni=materialiſtiſkâ ſawa kaktina zenteenu zela. Un ja tomehr galu galâ rodas tik daudſ to ſaloksne=jo, ſpehzigo jauneklu, kas eet atmodaſchâs, ap=ſinigâs darba demokratijas pirmajâs rindâs, kas pulzejâs daſchados wakara kurſos papildi=nat truhzigo iſglihtibu, eeguht plaſchakas un dſilakas ſinaſchanas, kas ſtrahdâ ſtrahdneeku bee=dribâs un zitur, uſtur demokratiſku teatri un rakſtneezibu, kas wiſu to kreetnako un dſihwako iſneſ uſ ſaweem jaunajeem ſtiprajeem plezeem — tad ta ir tikai ſihme, ka ſaimneeziſkâs attih=

stibas spehkam neweena leeta naw neeespehjama. Ta ir ari sihme, ka gadu simtenu patriarchalàs „kulturas" slogs tomehr naw galigi noguléjis kulturas attihstibas dihgli latweeschu tautâ. Sawa faktina materialisms naw us muhschibu sastindsinajis wisas idealakàs teeksmes, semneeziskàs pasiwitates un lehnibas un panesibas sprediķotaji naw nojahlojuschi brihwa, lepna un zihnas kahra zilweka garu. Apsinigà strahdneezibas jaunatne latweeschu tautu zel augschâ no tumscha, peepelejuscha, peesmirduscha kakta un wirsa internazionala darba klajumâ, kur wehsi wehji brahsdami waigus swilina un balta saule sibsnì azîs.

Spehzigai, apsinigai darba demokratijas jaunatnei muhsu sweizeens!

Ne bes eekschejàs zihnas, bes sahpem un smageem treezeeneem jaunàs paaudses apsinigà dala par tahdu tikusi. Semneeziskàs kulturas ataudsei, winai ar waru bijis jaatraujàs no ta, kas seen ikkatra, ari proletariska jaunekla sirdi. Tahlas juhras brauzejai, winai bijis jamet pahr kuga malu daudz mantu, ko mihlas rokas ruhpigi eelozijuschas un eekrawajuschas zela somâ. Dascham labam schis mihlàs rokas ar waru bijis jaatrauj no sawa kakla, kad tàs gribeja atturet atpakal. Neskaitamàm dsimtas tragedijam bagata latweeschu apsinigàs jaunàs paaudses negarà wehsture. Latweeschu jaunà paaudse ir zihnitaja us diwàm frontem: pret pagahtni un nahkotni. Tadehl diwkahrschs gods winai par to, ko wina weikusi un aissneegusi — augstakàs idejas ugunî eedegusees, dsihwes dsi-

kakâ atsinâ nodibinajuschees, us nedaudso preekschzihmitaju paraugeem atbalstidamàs.

Tà ir tà nemitigi lahdamà, pasudinatà jaunàs paaudses dala, kura naw tapuſi lihdsiga wezai. Bet deesgan, wairak nekà deesgan ari tàs, kura palikuſi par to, par ko audsinata: par wezàs „ideju" mantineezi un wezo zenteenu turpinataju. Tà rosina tahlak „sawa kaktina" „kulturu", ar katru deenu paleek praktiskâ darbâ nadsigaka, meesâ taukaka, domâs rahmaka, wahrdos apdomigaka un prahtigaka. Ta ir wezaka nekà wezà, tapehz ka wezàs gars jau pahr winu gul diwkahrtigâ mehrâ. Un lai kahda swehtiba lihſt pahr winas galwu, wina tomehr ir un paleek nihkulotaja un mireja, tapehz ka nesaraujamàm saitem saistita ar nihkulojoschàm un mirejàm sabeedribas schkiram. Buht lepneem us winu — mums naw nekahda eemesla.

25) Antona Tſchechowa rakſti V. . 15 kap.
26) Seedu klehpis, Aſpaſijas . . . 100 „
27) Sirds warâ, J. Akuratera . . 30 „
28) Saules grebſens, J. Akuratera . 25 „
29) Gija de Mopaſana rakſti III . 30 „
30) J. Rainis un wina dſeja, A. Up. 30 „
31) Degoſcha ſala, J. Akuratera . 40 „
32) Mekletaja dſeeſmas, K. Eewina 40 „
33) Puszelâ, J. Lindula . . . . 50 „
34) No rihta, Upiſcha-Birſneeka . 20 „
35) Diſchuhdru Mahle, J. Lindula . 50 „
36) Smagas domas, Apſesdehla, . 60 „
37) Puſidealiſts, A. Kraujas . . 25 „
38) Wahrds I . . . . 200 „
39) Siwsſpehks — Deewa palihgs,
paſaka . . . . 20 „
40) Tehwa ahboli, krahſainàm bildem 30 „
41) Pirmee wilni, J. Klawina . . 40 „
42) Pret wakaru, Upiſcha-Birſneeka 50 „
43) J. Raina kopoti rakſti I . . . 200 „
44) Behrnibai, J. Jaunſudrabina . 20 „
45) Jaunà paaudſe, A. Upiſcha . . 25 „
46) Sozialà likumdoſchana, P. Dns 25 „

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 03 07 13 019 7